

## Takurda-o Markus

### Rem-se ro n-me à:

Takan-dē un Mā-to m-Rerem 1:1-13

Senge-m Yešo n-me un hun-ne ye o-Gariri  
1:14—9:50

Cir-mo o-Gariri ha-mo o-Urusharima 10:1-52

Ho-ut ta'voor-to ur-kom yow yow o-  
Urusharima ne 11:1—15:47

Ine-m Yešo ut-marimar 16:1-8

Rwuun-mo un Wan-Koyan cas un da-mo un wu  
n-ton ne un ine-mo un ne ut-marimar 16:9-20

*Yohana Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho*

*(Mati 3:1-12; Ruka 3:1-18; Yoha 1:19-28)*

<sup>1</sup> **Ma-to m-Rerem** to ka, to ma Yešo  
**Kiristi,\*Wà-wu Shir.** Hogu no bo ka **Ma-to**  
**m-Rerem** to Shir to takne à.

<sup>2</sup> Cin n-ga ne wu ken net-wu, **wan-Rwor un Ma-**  
**to Shir**, jin-de un wu **Ishaya**. Wu gene rii-yo Shir  
zee yo he m-kor un co à. Wu zeeg,

“Gwoť Shir a tomon wan-tom o un wu be-de un  
hun-ne.

Wua tomsune wan-tom, wu zongsutē hun-ne  
remen haan-mo un **Wà-wu Shir.**”†

<sup>3</sup> “Hun-ne a hoge cor-o un ka wan-tom-wu o-koť.  
Wu ro ye m-zee, ‘Yawe no roon.  
Ja'asu no wu hur-ur no.

---

\* **Bor-o gaan:1 1:1** Wu Shir daagne à. † **Bor-o gaan:2 1:2** Hyen  
komo: Mara 3:1.

No zonge remen haan-mo un wu.' "‡

<sup>4</sup> Ka bo-o takne hond hond bo **Ishaya** gene à. Ka net-wu a m-zee **Yohana** Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho, hun-ne hoguru cor-o un wu o-kot. Wu ro ye m-zee, "Es no a yo'os no n-me m-ho. Ye esse a yo'oste ye n-me m-ho à, ye kutute ye ho'oste **ba'as-to** un ye o ka to ye nome Shir à. Ye muunte be-de un wu. Wu soks **ba'as-to** un ye."

<sup>5</sup> Yan-dak-o o-Judiya ye ma'asuru m-rwuun deen be-de un wu, kap un yan-dak-o o-Urusharima ne. Ye ro m-rwor un **ba'as-to** un ye. Wu ro ye m-yo'os n-me un Roog-o o-Joda.

<sup>6</sup> **Yohana** ro un cop-o o-gund ne, o un can-se o-dorom. Wu ro un hap-yo o-ka ne un byon gego. Rii-yo m-re yo un wu, yege-e ye un so ne ye o-kot. §

<sup>7</sup> Wu ro ye m-rure un Ma-to Shir. Wu ro m-zee, "Wu ken wu roon un jim un de wu jiishe me à. Me bo'os us un ka'ante-to un wu á.

<sup>8</sup> Me un hi un de, m-ho mo me no m-yo'os, amba wu ne, un **Kukt-o Shir** wu he no m-yo'os."

*A yo'oste Yeso n-te m-ho*

*(Mati 3:13—4:11; Ruka 3:21-22; 4:1-13)*

<sup>9</sup> **Yohana** ro un yo'os un hun-ne. Yeso rwuunuru bo-o o-Nazaret un dak-o o-Gariri. **Yohana** yo'osuru wu un Roog-o o-Joda.

<sup>10</sup> Yeso ro m-rwuun n-me m-ho, ba un naas o-da, wu hyanuru a m-tiks ut-ke'ente n-Ton o shir. **Kukt-o Shir** ro m-kergene untun sha-mo o-gorop, o ciruru be-de un wu.

---

‡ **Bor-o gaan:3 1:3** Hyen komo: Isha 40:3 (ut-Girik). § **Bor-o gaan:6 1:6** Hyen komo: 2Gwm 1:8.

11 A hoguru cor n-Ton o Shir. O ro m-zee, “Wo ro Wà re, wu me m-con à. Me o-zak un wo ne deen.”\*

*Wa-ut-raks megerte Yeso*

*(Mati 3:13—4:11; Ruka 3:21-22; 4:1-13)*

12 Un ra-o **Kukt-o Shir** cirute be-ur Yeso à. **Kukt-o Shir** kuturu wu, wu ru o-kot.

13 Wu ma'asuru kane ut-ho kwooz-ut yoor [40]. **Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** ro wu ut-meger ko wua nom **ur-ba'as** be-de Shir à. Yeso ro be-de nem ro à, **yan-tom-ye Shir** ye ro wu m-gu.

*Yeso cirig daag*

*un yan-neke-mo un wu*

*(Mati 4:12-22; Ruka 4:14-15; 5:1-11)*

14 De ken ho-de, a tuwturu **Yohana** un kur-o m-ke'et. Bo a tuwte wu un kur-o m-ke'et à, a rewuru ut-ho hiin ka da-de, Yeso cowuru n-me un dak-o o-Gariri. Wu doruru ka dak-o, wu ro un rure un hun-ne **Ma-to m-Rerem** to Shir.

15 Wu ro m-zee, “Ho-de un ko-Gwomo Shir wosonte, de wu hette m-rwuun un gwomo-to un wu ne à. Ho'os no **ba'as**-ut no, no muun, no kon wu. No dek **Ma-to m-Rerem** to Shir to a no m-rure à.”†

16 De ken ho-de, wu ro un dore un riib-o un Mar-o o-Gariri. Wu hyanuru ye ken yan-ship un jan-ye nen yoor. Jin-to un ye Simon un Andarawus heno un wu. Ye ro un neks ut-yo n-me o-mar.

---

\* **Bor-o gaan:11 1:11** Hyen komo: Taka 22:2; Bong 2:7; Isha 42:1; Mati 3:17; 12:18; Mark 9:7; Ruka 3:22. † **Bor-o gaan:15 1:15** Hyen komo: Mati 3:2.

17 Yeso zeeru ye, “Dond no me, man muut no yan-neke-m re remen no hantuté hun-ne ye dorute cow-yo Shir.”

18 Bo Simon ne hogute ma-to un wu à, ye ho'osuru yo-to un ye hor-m-hor. Ye arguru wu m-dore.

19 Bo ye dorute wu à, ye arguru un co hiin. Wu dooru m-hyan un ye ken yan-ship un jan-ye. Jin-to un ye **Yakubu** un **Yohana**, yakar Zebedi. Ye ro n-me o-hat. Ye ro un ja'as-de ut-yo.

20 Bo Yeso hyente ye à, wu zeeru ye haan ye dore wu. Ba un naas o-da, ye yaguru tat un ye (Zebedi) n-me o-hat mosse un ya-ur-guwus ne. Ye arguru wu m-dore.

*Yeso ruutte ko-ya-ut-kot*  
(Ruka 4:31-37)

21 Yeso un yan-neke-mo un wu ne cowuru bo o o-Kapanahum. Bo **Ho-de ur-Wuwe** woonte à, Yeso cowuru un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**. Wu yoosuru ye kane.

22 Ye bopuru o-nu un yoos-de un wu, remen wu yoosute ye untun ko-gwomo. De nom untun de un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** á. De ma un ye, yoos-de rott m-'wons á.‡

23 Ye kane un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**, wu ken net-wu ro kon wu **ko-ya-ut-kot** da'e ur-hi à. Ba un naas o-da wu sherguru us-kan.

24 Wu zeeru, “¿Ya mosse te un wo ne, wo Yeso ko-ya-o-Nazaret? ¿Wo un haan te o m-sabarse? Te nepste wo, **Wo ro ko-wan-ba-m-kukop wu Shir!**”

---

‡ **Bor-o gaan:22 1:22** Hyen komo: Mati 7:28-29.

<sup>25</sup> Bo ka net-wu zette kaane à, Yeso hurguru ko-**ya-ut-kot** ut-gaag. Wu zeeru wu, “Res no, no ru un hi-de un wu!”

<sup>26</sup> Bo ka ko-**ya-ut-kot**-wu hogute ma-ut Yeso à, wu soru ka net-wu n-dak. Ka net-wu taknuru us-zap. Ka da-de ne, wu sherguru us-kan, ko-**ya-ut-kot** ruuru un hi-de un wu.

<sup>27</sup> Kap o un hun-ne ye ro kane à, ye hyanuru hyat-to takne à. Ye ma'asuru un cot-se un hi un de un ye. Ye zee, “¿A'a, yan yo ne kaane? Yoos-de un wu ro un hon. Ma-to un wu ro m'-wons ne, har **ya-ut-kot** ro un m-nom o-dorotte un ma-to un wu ne.”

<sup>28</sup> Bo un kaane, Yeso ruuru ur-jin hor-m-hor un kap hon un dak-o o-Gariri.

*Yeso taasute ko-moon Simon gom*

*(Mati 8:14-17; Ruka 4:38-41)*

<sup>29</sup> Yeso un yan-neke-mo un wu ne, mosse un **Yakubu** un **Yohana** ne rwuunuru un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**. Bo wu rwunte à, wu cowuru un den-o Simon ne un Andarawus.

<sup>30</sup> Ko-moon Simon ro domb. Wur-o dengute wu o-ra. Bo Yeso tuwte ka hur-o à, ba m-naas o-da, ye ruru wu ma-to un wur-o un wu.

<sup>31</sup> Bo Yeso hogute à, Yeso hyogburu be-de un wu. Yeso bopuru wu o-kom. Yeso 'yonsuru wu. Gom arguru m-ta, har wu regturu Yeso ne un or un wu ne ne.

*Yeso taaste gom-se un hun-ne deen*

*(Mati 8:14-17; Ruka 4:38-41)*

<sup>32</sup> Bo ho-ur hebute à, hun-ne ma'asuru Yeso un dekke un ya-us-gom, kap un ye **ya-ut-kot** da'e ur-hi ne à.

<sup>33</sup> Ya-o-bo moṛguru un ish ye hyenet.

<sup>34</sup> Wu taasuru ya-ṛs-gom deen ko wu ke un gon gom-o un wu ne. Wu ruuturu **ya-ut-kot** deen. Wu yage **ya-ut-kot** ye teperte á, remen ye nepste wu ro **Wà-wu Shir**.

*Yeso rworog Ma-to Shir un dak-o o-Gariri  
(Ruka 4:42-44)*

<sup>35</sup> Un **kan**-o o-kiit, cin ba ish-o un gas. Yeso inuru. Wu cowuru o-kot be-de ba un net. Kane Yeso kone Shir.

<sup>36</sup> Bo wu ruute kane à, Simon ne un or un wu ne ye rwuunuru Yeso o-hoob.

<sup>37</sup> Bo ye hyente wu à, ye zeeru wu, “Kowan wu ro wo o-hoob.”

<sup>38</sup> Wu zeeru ye, “A cuw no un bo-to ro o-co à, um rurut Ma-to Shir kane tomso. O rwo'e um haante.”

<sup>39</sup> Yeso komuru dore un hon un dak-o o-Gariri kap, wu ro un ko'ot un Ma-to Shir un kuke-to un yoos un Ma-to Shir. Wu ruuturu **ya-ut-kot** un hi-to un hun-ne. §

*Yeso taasute ko-cim, cim-to un wu  
(Mati 8:1-4; Ruka 5:12-16)*

<sup>40</sup> De ken ho-de, wu ken ko-**cim**-wu haanuru ṛs-kon be-ur Yeso. Wu kwukturu un her-o Yeso. Wu zeeru Yeso, “Urege o conog, woa hoks me m-taase un gom re.”

<sup>41</sup> Yeso hoguru 'won-de un wu, Yeso tabburu o-kom, wu ci'uru ká ko-**cim**-wu, Yeso zeeru wu, “Um conog, ka **cim**-to te.”

<sup>42</sup> Yeso ro ut-ma, **cim**-ut taaru ka net-wu ba un naas o-da. Wur-o un wu warguru por por.

---

§ **Bor-o gaan:39 1:39** Hyen komo: Mati 4:23; 9:35.

<sup>43</sup> Yeso nakuru wu ut-to, ka da-de Yeso yagu wu aragte.

<sup>44</sup> Yeso zeeru wu, “Wo jar o rur rii-yo kore á. Amba neke o kute wan-**Cow un kon-se Shir** hi un du bo a taasü wo ut-**cim** à. O **sekeseke-to Mosa** zee à. Ka bo-o hun-ne he m-nap unze a taasutu wo ut-**cim**.”\*

<sup>45</sup> Amba ka net-wu ruuru, wu taknu rwor un ka ma-to ko kene. Wu ma'asuru m-rure un hun-ne rii-yo nome à. Bo a taase wu **cim**-to un wu à, har Yeso wu do hoks m-cow o-bo a hyenet wu á. Amba wu she'etunuru reeno o-koť. Hun-ne ye un ko kene ye ma'asuru m-ha be-de un wu.

## Bor-us yoor

*Yeso 'yonste ko-ryam*

*(Mati 9:1-8; Ruka 5:17-26)*

<sup>1</sup> Bo ho-ut doote à, Yeso muunuru komo bo-o o Kapanahum. Hun-ne hoguru wu muunte o-hur.

<sup>2</sup> Bo ye hogute à, ye morguru deen be-de wu comse à. A un kum be-de un hwo o-na á, remen moor-to un hun-ne. N-me n-do ne hun-ne shiiste. Wu ro ye m-rure un Ma-to Shir.

<sup>3</sup> Ye ken ye dooru m-nekne un ko-ryam ne. Nen nass-ye dekne wu n-te o-kerem.

<sup>4</sup> Amba remen moor-to un hun-ne, ye kum be-de m-cow ye woot be-ur Yeso á. Bo ye hyente kaane à, ye daaru n-ton ur-doob, ye pyaaru ur-hek n-ton be-de Yeso ro à. Bo ye pyeete ur-hek à, ye tuwturu ko-ryam n-me o-kerem ne o wu rotte domb à.

---

\* **Bor-o gaan:44 1:44** Hyen komo: Rewi 14:1-32.

<sup>5</sup> Bo Yešo hyente rii-yo ye nòme à, wu napuru unze ye shereg un wu. Wu zeeru ko-ryam, “Nay re, um sokste **ba'as**-ut ru.”

<sup>6</sup> To, ye ken yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ye ro kane tara. Bo ye hogute ma-to Yešo zee ko-ryam à, ye zeeru un hur-de un ye,

<sup>7</sup> “¿Ya hante ka net-wu zeet kaane? Wu yo'ogte Shir. Wan wu bo'ose sokse un hun-ne **ba'as-to** un ye se Shir un hon-de un wu.”

<sup>8</sup> Ba un naas o-da, Yešo napuru barag-se un ye kap un kut-o un wu. Wu zeeru ye, “¿Remen yan o notte us-barag kaane un hur un no?”

<sup>9</sup> ¿Ya jiishe, a zee ko-ryam ‘A soksutu wo **ba'as**-ut ru,’ ko a zee wu, ‘Ine ge, o mos kerem-o ru, o arag jo?’”

<sup>10</sup> Yešo dooru ye m-zee, “To, yage um kutu no, no nept unze me **Wà-wu un net** ro m-'wons ne, me bo'ose sokse un hun-ne **ba'as-to** un ye.”

<sup>11</sup> Bo wu zette kaane à, wu zeeru ko-ryam, “Ine ge, o mos kerem-o ru, o arag jo.”

<sup>12</sup> Ka net-wu inuru ge, wu mossuru kerem-o un wu. Wu ruuru un yish-ye un hun-ne har ye bopuru nu. Ye sekemsuru Shir ur-bongon ur-bongon. Ye zeeru, “Wuuu, te wet m-hyan kaane á.”

### *Yeso ak Rewi*

*(Mati 9:9-13; Ruka 5:27-32)*

<sup>13</sup> De ken ho-de, Yešo dooru m-ru n-riib o o-mar. Hun-ne ma'asuru m-morge be-de un wu. Wu zeeru ye m-yoose.

<sup>14</sup> Bo wu komte ye m-yoose à, wu inuru wu arguru un co. Wu hyanuru wu ken net-wu jin-de un wu **Rewi** (wà Arupayes). Wu ro tara m-senge



un kuke-o atte un goks un hwor-ye un tar à. Yeso zeeru wu, “Dond me.” Wu inuru, wu doruru Yeso.

<sup>15</sup> Ka da-de, komo Yeso haanuru un hur-o **Rewi** un yan-neke-mo un wu ne. Ye ro un re un rii-yo m-re un yan-goks un hwor-ye un tar ne un ya-ut-**ba'as** ne. Gon ka hun-ne ye, ye ro un dore un Yeso ut-moor ne.

<sup>16</sup> Yan-Yoos-de un **karamsa-o MosaParisa**-ne, ye hyanuru wu ro m-re un rii-yo m-re be-ur gaan un ya-ut-**ba'as** ne un yan-goks un hwor-ye un tar ne. Ye cituru yan-neke-mo un wu. Ye zeeru, “¿Remen yan o ne wu rotte un re un rii-yo m-re mosse un yan-goks un hwor-ye un tar ne un ya-ut-**ba'as** ne?”

<sup>17</sup> Bo Yeso hogute kaane à, wu zeeru ye, “Ye ro ba un gom à ye un hoob-o un ko-ya-us-baat á, amba ya-us-gom. Me un haan remen kashi un hun-ne á. Me un haan remen ya-ut-**ba'as**.”

*Ma-to o-swoot*

*(Mati 9:14-17; Ruka 5:33-39)*

<sup>18</sup> De ken ho-de, yan-neke-m **Yohana** Wa-m-**Yo'os un hun-ne m-ho** ye ro o-swoot. **Parisa**-ne ye ro m-nom kaane tomso. Ye ken hun-ne ye haanuru be-ur Yeso, ye cituru wu, “¿Re nome yan-neke-m **Yohana** un yan-neke-mo un **Parisa**-ne rotte m-nom o-swoot remen Shir, amba ye ma ru ro m-nom á?”

<sup>19</sup> Yeso shasuru ye un sha-mo ut-ma, wu zeeru, “To, ¿a nome kaane? ¿Wa-ur-ge un nay-ne ye un wu ne ye yage re un rii-yo m-re mosse un wu ne? Ay, a nome kaane á.

<sup>20</sup> Se de ho-de a he m-dek un ka wa-ur-ge-wu à, ka ho-de o ye he m-yage un re un rii-yo m-re.”

21 Yeso zeeru, “Magund-ur ut a de m-dap be-de un gund-o pu-o á. ¿A mosse ur-ut ur-pu-de ne? Pu-de-ur a yiish ur-ut kyaar, har arag-mo n-ga.

22 Komo yatt-wu he wuüş m-ke m-pu mo un tur-o o-ka o-ut á, remen mo pu'e moa caat tur-o o-ka. Ka ke-mo ukse, komo ka tur-o o-ka o naase. Remen kaane, a duus ke-m pu-mo un tur-o o-ka o-pu o.”

*Ho-de ur-Wuwe*  
(Mati 12:1-8; Ruka 6:1-5)

23 De ken ho-de ne, **Ho-de ur-Wuwe**, Yeso ro m-arag un cow n-tete o un kat-o un hyo. Ye ro ur-hew, yan-neke-mo un wu ye taknu m-jet un rop-to un hyo.\*

24 **Parisa**-ne hyanuru. Bo ye hyente à, ye zeeru Yeso, “A'a, ¿re nome notte m-jet un rop-to un hyo **Ho-de ur-Wuwe**? ¿Ho-de **Mosa** zette a nom m-senge un de á?”

25 Yeso zeeru ye, “¿No wet m-karante rii-yo **Dawuda** nome á? ¿Da-o wu hoge mer à, wu un or un wu ne à? Baks no.

26 Da-o Abiyata ro'e ko-Gwomo-wu un kon-se Shir à, **Dawuda** ro m-neke un or un wu ne ne. Wu cowuru Depi-o Shir.† Wu 'wossuru ga-to a esse remen Shir à, to udepe net re á se yan-**Cow un kon-se Shir, Dawuda** reeru to har wu ya'uru or un wu ne.”‡§

27 Ka da-de, Yeso zeeru ye, “Shir nomog Ho-de ur-Wuwe, wu nom de remen a waragte guw-ne

---

\* **Bor-üş yoor:23 2:23** Hyen komo: Kara 23:25. † **Bor-üş yoor:26 2:26** ut-Girik: Hur-o Shir. ‡ **Bor-üş yoor:26 2:26** Hyen komo: Rewi 24:9. § **Bor-üş yoor:26 2:25-26** Hyen komo: 1Sam 21:1-6.

ye un de á. Wu nomog ka ho-de, remen wu guut na.

<sup>28</sup> Tomso ne, **Wà-wu un net**, wu ro ko-gwomo-wu bo'ose daag un rii-yo a he m-nom un ka **Ho-de ur-Wuwe** de à."

## Bor-us tet

*Wan-kom-o margan*

*(Mati 12:9-14; Ruka 6:6-11)*

<sup>1</sup> De ken ho-de, **Ho-de ur-Wuwe**, Yeso dooru m-cow un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**. Wu hyanuru wu ken net-wu kane wan-kom-o margan.

<sup>2</sup> To, ye ken hun-ne ye ro kane ye conog ye shipk Yeso **ur-ba'as**. Ye ma'asuru Yeso un tuwe un yish ko wua taasú wu ka gom-o o-kom à. Ye dek unze Yeso dosse wu ka gom-o **Ho-de ur-Wuwe**, ye ship Yeso o ká be-de **ur-ba'as**. Ye kumug o ka cow-yo ye hette wu m-heet be-de un piish ut-ma à.

<sup>3</sup> Yeso zeeru wan-kom-o margan, "Hyokne o ine ge un co-o un kowan."

<sup>4</sup> Ka da-de ne, wu cituru hun-ne, "¿Ya **karamsa-o Mosa** zee a he m-nom **Ho-de ur-Wuwe**? ¿A nom rii yo-yo, ko o-so-yo? ¿A gu net a doote wu ut-ho, ko de a ho wu?" Ye resuru tek.

<sup>5</sup> Wu gwoturu ye gwot-o us-ryaab. Men-ut naasute wu remen cikt-de un ye. Ka da-de, wu zeeru ka net-wu, "Neks kom-o ru." Wu neksuru kom-o un wu. Gom taaru.

<sup>6</sup> Ba un naas o-da **Parisa**-ne ruuru, ye gamuru ut-hi un hun-ne ko-Gwomo **Here** ne ye wu rotte ut-tuw à. Ye hooburu o-cow ye hoot Yeso.

*Hun-ne morgute n-riib o-mar*

7-8 Yešo inuru mosse un yan-neke-mo un wu ne. Ye haaru n-riib o o-mar. Moor-to un hun-ne deen un dak-o o-Gariri ye doruru wu, har yan-dak-o o-Judiya, un yan-bo-o o-Urusharima ne, dak-o o-Idumiya, un hun-ne ne ye un jit-de un Roog-o o-Joda, raag-o o-Taya o-Sidon ne. Hono o-dak ye haanuru be-de un wu. Ye hogusute kap rem-se wu ro m-nom à.

9 Bo ye morgute à, Yešo zeeru yan-neke-mo un wu ye essu wu hat-o rek-o, taase moor-to un hun-ne megumse wu.

10 Wu be'esute wu taasute ya-us-gom deen gom-se un ye, har kap ya-us-gom ye ro m-mond be-de un wu ye ci'it wu.\*

11 Da-o ye **ya-ut-kot** da'e ur-hi à, hyane Yešo à, ye kwukturu un co-o un wu. Ye zeeru us-kan, "Wo wu **Wà-wu Shir**."

12 Wu kangsuru ye, ye yage wu m-rwuunte kaane.

*Yan-neke-m Yešo nen op un yoor  
(Mati 10:1-4; Ruka 6:12-16)*

13 Yešo daaguru ye ken yan-neke-mo un wu ye, ye neke, ye deet o-haag un wu ne, yan-neke-mo un wu argu m-ha.

14-15 Wu daaguru nen op un yoor, wu eguru ye ur-jin yan-Tom ye un wu. Ye ma'aste m-neke un wu ne, ye kotuté hun-ne Ma-to Shir, ye kumut 'wons-mo un ruut un **ya-ut-kot** un hi-to un hun-ne.

16-19 Jin-to un ye to ka, nen op un yoor-ye wu daage à:

---

\* **Bor-üş tet:10 3:9-10** Hyen komo: Mark 4:1; Ruka 5:1-3.

Simon (wu Yeso ru'e ur-jin Bitrus à),  
**Yakubu** (wà Zebedi),  
 un heno un wu **Yohana** (ye wu ru'e ur-jin yakar  
 Buwanajis à, yakar-ye ut-dàkàr), tomso  
 Andarawus, un  
 Pirip,  
 Bataromi, un  
 Matiyos,  
 Tomas,  
**Yakubu** (wà Arupayes), un  
 Taddiyus, un  
 Simon (ya o-**Kan'ana**), tomso  
 Yahudas Iskariyoti wu (wu ya'ase Yeso un kom-  
 to un ya-ut-yage à).

*Yeso un Beruzabur*  
*(ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot ne)*  
*(Mati 12:22-32; Ruka 11:14-23; 12:10)*

<sup>20</sup> Ka da-de, Yeso cowuru o ken hur-o, komo  
 moor-to un hun-ne dooru m-go'one be-de un wu,  
 har wu kum da-o un re un rii-yo m-re un yan-  
 neke-mo un wu ne á.

<sup>21</sup> Da-o or un wu ne hoge kaane à, ye ruuru ye  
 bupt wu. Ye un nom kaane remen ye ken hun-ne  
 ye ro m-zee, "Wu ro kus kus."

<sup>22</sup> Yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ye kergene  
 bo-o o-Urusharima à, ye zeeru, "**Ko-Gwomo-wu**  
**un ya-ut-kot** daag wu ur-hi. Un beeb-de un **ko-**  
**Gwomo-wu un ya-ut-kot**† o wu rotte un ruut un  
 ya-ut-kot."‡

<sup>23</sup> Bo Yeso hogute ma-to un ye à, wu agnuru  
 ye be-de un wu. Ka da-de ne, wu cituru ye. Wu

† **Bor-uş tet:22 3:22** ut-Girik: Beruzabur. ‡ **Bor-uş tet:22 3:22**  
 Hyen komo: Mati 9:34; 10:25.

zeeru, “¿Re o ne **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** he ruut un hi un de un wu?” Bo wu citte ye kaane à, wu taknu ye m-yoose un sha-mo ut-ma.

<sup>24</sup> Wu zeeru, “Urege hun-ne ye un o ken dak-o wongute ye ro ur-gun kur-ut ut-kur un hi un de un ye, cakru-mo ka dak-o hette.

<sup>25</sup> Kaane o, hun-ne ye un o ken hur-o, ye wonge kur-ut ut-kur. Ye ma'asuru m-dum un hi un de un ye, caage-mo ka, ka hur-o hette.

<sup>26</sup> Gwomo-to un **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** komo, to wonge kur-ut ut-kur, to ro m-dum, jesse-mo, to he'e.

<sup>27</sup> Yatt-wu he m-cow un hur-o un ko-beeb-wu kuuste saw-to un wu á, se wu shipste wu ur-takan. Wu geks ka da-de ne, wu cakarsute hur-o un wu.

<sup>28</sup> Nip-o me no m-rure, Shir a sokse hun-ne kap **ba'as-to** ye nome wu à, o-yo'og ne o ye nome wu à,

<sup>29</sup> amba wu yo'oge **Kukt-o Shir** à, a sokse ka net-wu **ba'as-de** un wu á. Ka **ba'as-de** dea she'et be-de un wu ko o ke da-o.”§

<sup>30</sup> Yeso un rwor kaane, remen ye zeeg, “**Ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** daag wu ur-hi.”

*Inu Yeso un hen-ne Yeso ne  
(Mati 12:46-50; Ruka 8:19-21)*

<sup>31-32</sup> Hun-ne ut-moor ne ro tara tara. Yeso ro n-tete o un ye. Wu ro ye ut-ma, inu un wu woonuru un hen-ne ye un wu ne. Ye esuru n-do. Ye tomuru wu rwuun wu nom ut-ma un ye ne. Wu ken wu

---

§ **Bor-ʉs tet:29 3:29** Hyen komo: Ruka 12:10.

zeeru wu, "Inu ru wu ka un hen-ne ru ne n-do. Ye ro un hoob-o ru."

<sup>33</sup> Wu shasuru ye, wu zeeru, "¿Wan wu ne ro inu re un hen-ne re ne?"

<sup>34</sup> Wu gutruru hun-ne ye hwo wu n-tete o un ye à. Wu zeeru, "Inu re wu ka un hen-ne re ne."

<sup>35</sup> Wu nome rii-yo Shir cone à, campo, ko ne'a, wu ro heno re, wu ro komo inu re."

## Bor-üş nass

*Wan-kap un go  
(Mati 13:1-9; Ruka 8:4-8)*

<sup>1</sup> Yeso inuru eso, wu ruuru n-riib o o-mar, komo wu taknu yoose un hun-ne. Ye morguru deen be-de un wu. Bo ye morge deen à, wu cowuru o-hat wu she'eturu n-me un o n-te o-mar. Hun-ne ro o-zang n-riib o o-mar.\*

<sup>2</sup> Wu yoosuru ye us-rem ut-moor ne un sha-mo ut-ma.

<sup>3</sup> Wu zeeru, "Raks no, no hogute ma-to um he no m-rure à. Wu ken net-wu ruug o-pup kap un go."

<sup>4</sup> Wu ro un kap un go, ye ken go-ye he'enuru n-riib n-cow. Yege-no haanuru, ye corogsuru ye.

<sup>5</sup> Ye ken go-ye he'enuru be-de ut-ta'ar be-de un ba m-hu deen. Ba un naas o-da, ye poturu remen dak-o rott ur-duw kane á.

<sup>6</sup> Da-o ho-ur dakne à, ye kakuru, remen geer-se un ye cow n-dak á.

<sup>7</sup> Ye ken go-ye he'enuru be-de yokor-üş ro à. Ye poturu, ye bo'osuru. Yokor-üş tupnuru, se

---

\* **Bor-üş nass:1 4:1** Hyen komo: Ruka 5:1-3.

megumsuru ye, ye hoge m-sok har ye dukt ur-bon ne á.

<sup>8</sup> Ye ken go-ye he'enuru be-de ut-wuur. Ye poturu. Ye bo'osuru ur-bon ne. Ye dukuru. Ye nomuru ya'ane. Ye ken ye ur-kwooz un op [30]. Ye ken ye kwooz-ut tet [60] ko kwooz-ut taan [100]."

<sup>9</sup> Ka da-de, Yeso zeeru ye, "Kap wu ro ut-to ne to m-hoge à, wu hoge."

*Rii-yo hante riig-mo un  
sha-mo ut-ma à*

*(Mati 13:10-17; Ruka 8:9-10)*

<sup>10</sup> Da-o hor-o, Yeso ro un hon-de un wu. Ka op un yoor-ye, yan-neke-mo un wu, un ye ken ye ne, ye haaru be-de un wu ye hwooru wu n-tete. Ye cituru wu yo ka sha-mo ut-ma to ro à.

<sup>11</sup> Wu zeeru ye, "No ye ya'ase Shir hur-ur no à, no ye Shir ya'e no nept ma-to un gwomo-to un wu. Ye ya'ase Shir hur-de un ye á, ye a m-yoose un sha-mo ut-ma.

<sup>12</sup> Remen a shoosté Ma-to Shir:

"Yea hyen yo me m-nom à

amba yea hoks m-nap un yo me m-nom á.

Yea hoge yo me m-zee à, amba yea nep á;

taasu ye waktune be-de Shir a soksute ye ut-

**ba'as.** "†

*Bo ma-to un ka wan-kap un go wu ro à*

*(Mati 13:18-23; Ruka 8:11-15)*

<sup>13</sup> Ka da-de, Yeso zeeru ye, "Urege no nap ka sha-mo ut-ma to á, noa nep o ka sha-mo ut-ma to kusse á.

---

† **Bor-üş nass:12 4:12** Hyen komo: Isha 6:9-10 (ut-Girik).



14 Ka wan-kap un go wu, Ma-to Shir to wu ro m-kap.

15 Ye ka go-ye ye he'ene n-riib un cow à, no corogsuru ye, sha-mo un ka hun-ne ye mo ka, ye a rure Ma-to Shir à. Ye hogusse, ba un naas o-da, **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot** woonuru, wu deksuru to.

16 Kaane o tomso, ka go-ye, ye a kape n-te ut-ta'ar à, sha-mo un ka hun-ne ye mo ka, ye hoge Ma-to Shir à. Ba un naas o-da, ye goksuru to o-zak o-zak.

17 Amba ye ess to ur-hur á. Bo ye she'ette hiin à, ye ho'osuru to. Yo ka un kor remen koob-ur bok ye, komo hun-ne suutu ye us-cenene unze ye gokste Ma-to Shir, ye hoks gaag ut-men á.

18 Ka go-ye, he'ene n-te un yokor à, ye ro ka ye hoge Ma-to Shir à.

19 Amba hoob-o un rii-yo un hono o-dak yo rwo'uru ye un co. A ro ye m-raks un gop-de un hoob-o o-kwum. Komo un gop-de un se ken remse, se naasuru Ma-to Shir un hur-de un ye. Remen kaane, se wenuru m-duk.

20 Ka go-ye, ye a go'e be-de ut-wuur à, ye ro ka ye hoge Ma-to Shir à, har to she'eturu un hur-de un ye, to nomuru ur-bon be-de un ye. Un hur-de un wu ken wu, ya wu ro untun ka go-yo yo ro m-kum un ya'ane ur-kwooz un op [30] à. Un hur-de un wu ken wu komo yo ro m-kum kwooz-ut tet [60]. Un hur-de un wu ken wu, yo ro m-kum kwooz-ut taan [100]."

*Sha-mo un ma-to ur-pitirra  
(Ruka 8:16-18)*

21 Ka da-de, Yešo cituru ye, “¿A un daps ur-pitirra remen a hokte de o-shaar? ¿Ko un kuş-o o-kwuur? Ay, amba remen a sekt de n-ton be-de a he m-hyan à.‡

22 Bo un rii-yo ro wukusse à, rwuun-mo yo he'e cas cas.Ş

23 Kap wu ro ut-to ne to m-hoge à, wu hoge.”

24 Yešo dooru ye m-rure ut-ma. Wu zeeru, “Baks no yo no hoge à ur-bon ne. Kok-de o mesute wu ken wu à de a hette wo m-me'esse, har a doo wo.\*

25 Ko-wan-rii, wu a m-do'e. Wu rotte ne á, ko ya o-rii-yo yo wu rotte hiin à, a rumus yo, a yage wu ut-kom m-zar.”†

### *Sha-mo un ma-to un go-ye potne à*

26 Yešo dooru ye un rure ut-ma. Wu zeeru, “**Gwomo-to Shir** ya to ro untun ko-ya-tom wu kape go un kat-o un wu à.

27 A rewuru ut-ho, go poturu, ye bo'osuru, wu nap bo takne á.

28 O-dak un hi un de un o, o ro m-'ya rii-yo m-re. Poton-mo ro ur-takan. Ye pote, ye dukuru. Ujime ye nomuru ya'ane.

29 Da-o kat-o nense, wu tomuru ya-m-ce un kunt-de m-ce ne remen kat-o wooste m-ce.”‡

### *Sha-mo un ma-to un ya'ane-yo o-mosta*

*(Mati 13:31-32,34; Ruka 13:18-19)*

‡ **Bor-uş nass:21 4:21** Hyen komo: Mati 5:15; Ruka 11:33.

Ş **Bor-uş nass:22 4:22** Hyen komo: Mati 10:26; Ruka 12:2.

\* **Bor-uş nass:24 4:24** Hyen komo: Mati 7:2; Ruka 6:38.

† **Bor-uş nass:25 4:25** Hyen komo: Mati 13:12; 25:29; Ruka 19:26.

‡ **Bor-uş nass:29 4:29** Hyen komo: Jowe 3:13.

<sup>30</sup> Yešo zeeru ye, “¿Un yaane um hette m-hongse **Gwomo-to Shir**? ¿Ya un ma-to ne um hette m-rwunte un sha-mo un to?

<sup>31</sup> Gwomo-to un wu to ro untun ya'ane-yo o-**mosta** yo a go'e n-dak à. Ko de nomte yo jiishte ya'ane kap us-rek à.

<sup>32</sup> Yo jiishuru kap o un gugoo-g-o, a go'e n-me o-wak à. Yo nomuru caari-se us-jet, har no ro m-cire un se ye ce ut-kur.”

<sup>33</sup> Un sha-mo ut-ma deen gon to ka, Yešo rure ye Ma-to Shir hond hond bo ye he hoks m-nap à.

<sup>34</sup> Wu ruru ye rii á, se de un sha-mo ut-ma ne. Amba pakse o, wu ro un rwunte un yan-neke-mo un wu koyan.

*Yeso reste m-yo m-ho ne*

*(Mati 8:23-27; Ruka 8:22-25)*

<sup>35</sup> Ka da-de ne m-rim, Yešo zeeru yan-neke-mo un wu, “Haan a pes no jit-de o-mar.”

<sup>36</sup> Yan-neke-mo un wu ye yagnuru hun-ne, ut-moor ne ye cowuru o-hat be-de Yešo ro à. Ye nekuru. To ken hat-to ro kon tomso ne ut-rek-to.

<sup>37</sup> Ye ro m-neke, caari-mo m-yo taknuru. Ho-m ro m-tam o-hat. Mo ro m-he'ebe n-me har mo un he de m-shoos o-hat.

<sup>38</sup> Yešo ro m-rew n-me o-hat so ur-tur un jim. Hi-de un wu ro russe un rii-o atte un rus ur-hi à. Ye 'yonsuru wu. Ye zeeru wu, “Wa-ur-Yoos, ashi! ¿Wo was á? Te ka he m-sabarse!”

<sup>39</sup> Ka da-de, wu inuru m-rew, wu hururu m-yo ut-gaag. Wu zeeru o-mar, “Reş temb.” Yo-m resuru tek. Mar-o resuru temb.

<sup>40</sup> Wu zeeru ye, “¿Yan yo hante notte un hoge o-gyer? ¿Har m-moka no sher be-de Shir á?”

41 Ye hoguru o-gyer deen. Ye zeeru hi un de un ye, “Wuuu, ¿Ya un gon net-wu kaane wu yo-m ro wu o-dorotte m-ho ne?”

## Bor-ʉs taan

*Taas un gom-o un  
wu ya-ut-kot da'e ur-hi à  
(Mati 8:28-34; Ruka 8:26-39)*

<sup>1</sup> Yeso un yan-neke-mo un wu ne pasuru de ka jit-de o-mar de, un dak-o o-Garasa.

<sup>2</sup> Da-o Yeso ru'e o-hat à, ba un naas o-da, wu ken net-wu ro kon wu ko-**ya-ut-kot** da'e ur-hi à. Wu rwuunuru be-de us-saag, wu go'onute un Yeso ne.

<sup>3</sup> Wu ro m-ma'as m-she'et un pak-to ut-ta'ar be-de a m-jok ut-u à. Wu ro m-gege á ko ut-kwom.

<sup>4</sup> Ko a gegurse na-se un wu ut-kom ne ut-kwom ut-kwom, wu jetemse to war war. Yatt-wu ro wu m-hoks m-gaag á.

<sup>5</sup> Ko de ke da-de, m-tet m-how ne, wu ro n-te un saag-se un pak-to ut-ta'ar, n-ton ut-haag. Wu ma'asuru us-kan kane. Wu ro m-monomse un hi un de un wu ut-ta'ar ut-ta'ar.

<sup>6</sup> Da-o wu hyambe Yeso à, wu kawuru Yeso o-rek. Wu woburu. Wu kwukturu un co Yeso.

<sup>7</sup> Wu sherguru us-kan. Wu zeeru, “Yeso, **Wà-wu Shir**, n-ton, ¿ya da wo un me ne? Hakkure, um mossute wo un Shir ne, wo 'ya me ur-koob á!”

<sup>8</sup> Wu un zee yo ka remen Yeso zeste ko-**ya-ut-kot**, “Ru no un hi-de un ka net-wu.”

<sup>9</sup> Bo ka net-wu konte Yeso à, Yeso cituru wu. Yeso zeeru wu, “¿Jin un du ro waane?”

Wu shasuru Yeso, “ ‘Timb,’ me wu un hon-de á, te deen.”

<sup>10</sup> Wu konuru Yeso komo wu zeeru, “Yeso hakkure, taasu o yen te un ka be-de.”

<sup>11</sup> Un ka be-de ne, caari-o un kur-o un arede ro ut-re n-ton ur-haag.

<sup>12</sup> Ya-ut-kot konuru Yeso. Ye zeeru, “Yeso tuwut te be-de un arede yage te cuwut ye.”

<sup>13</sup> Yeso ya'uru ye o-cow. Ya-ut-kot ruuru be-de un ka net-wu, ye cowuru un hi-to un arede. Kur-o un arede dugu-üş yoor [2,000]. Arede yirigburu o-mar. Bo ye yirigbute à, ye duuzburu n-me o-mar. Ho-m reeru ye kap.

<sup>14</sup> Bo yan-gut-de un arede hyente rii-yo nome à, ye somuru us-rek, ha-mo un bo-o ro yow yow à. Ye runduru ya-o-bo un riib-se un o ne ka ma-to. Hun-ne rwuunuru, ye hyenet rii-yo kore à.

<sup>15</sup> Ye haanuru be-ur Yeso, ye hyanuru wu **ya-ut-kot** ro daage ur-hi à. Wu ro tara un gund-o un wu ne hokke un weer-se un wu ne. Ye hoguru o-gyer. Ye hyanag ut-hyat.

<sup>16</sup> Komo ye hyane rii-yo kore ka net-wu ya-ut-kot da'e ur-hi à, un ka arede-ye ne un yish-ye un ye à, ye ruru hun-ne ye rwuune so o-bo à rii-yo kore à.

<sup>17</sup> Ye taknu kon-üş Yeso wu yaksu ye dak-o un ye.

<sup>18</sup> Yeso ro m-cow o-hat wu yagute ka dak-o o ka. Ka net-wu ne wu **ya-ut-kot** ro daage ur-hi à konuru Yeso 'ye wu o-cow wu doruté wu.

<sup>19</sup> Amba Yeso dek ma-to un wu á. Yeso zeeru, “Ji o-hur be-ur yan-yen-du du. O rure ye rem-se Wan-Koyan nomu wo à, un bo wu hyane 'won un du à.”

20 Ká net-wu arguru m-neke. Wu taknu rwor un ka ma-to un ka dak-o o a m-zee Bo-ut Op à. Wu ro m-rwor un ka rem-se ut-moor ne se Yeso nomu wu à. Hun-ne kap ye bopuru us-nu remen ye hogute rii-yo ut-hyat.

*Yeso taasute nen yoor gom-se un ye  
(Mati 9:18-26; Ruka 8:40-56)*

21 Komo Yeso cowuru o-hat wu dooru m-pas un jit-de o-mar. Bo wu woobute à, hun-ne deen morguru be-de un wu n-riib o-mar.

22 Wu ken net-wu haanuru, jin-de un wu Jaros. Wan-gaan be-de un yan-co ye un kuke-o atte un yoos un Ma-to Shir à. Bo wu hyente Yeso à, wu kwukuru un co-o un wu.

23 Wu gapursuru Yeso, wu zeeru, “Yeso, me ka haane be un du. Wà re wan-ne'a-wu ro un kom-to Shir. Ûm conog o he, o ci wu un kom-ut ru ko ka gom-o ro m-ta à, wu nom hoog.”

24 Yeso arguru wu m-dore. Ye arguru m-neke. Hun-ne deen doruru Yeso. Ye ro wu m-megemse.

25 Wu ken ne'a-wu ro kon wu gom bope à, hak-us op us-yoor [12] hyó-m ro m-du un wur-o un wu.

26 Wu swoog ur-koob deen un kom-to un ya-us-ba'at ut-moor ne. Bo un rem-se wu rotte un kom-to un wu à, kap o un se se teeste un hoob-o us-baat remen gom-o un wu teet. Gom ro wu m-muun n-hwuk n-hwuk.

27 Wu hogusute Yeso ro un taas us-gom. Wu pa'anuru so un jim-de un wu n-me un moor-to un hun-ne wu ci'it gund-o Yeso.

28 Wu zeeru un hur-de un wu, “Ko bo un gund-o Yeso o de um ci'e, o bo'osute gom re teet.”

29 Bo wu ci'ite gund-o Yeso à, hyó-mo un wu arguru m-ka ba un rem. Wu hoguru un wur-o un wu gom taag.

30 Ba un naas o-da, Yeso napuru Shir ruutte se ken myot-se un wur-o un wu, wu napuru unze wu ken ci'ig wu. Wu byanduru n-me un moor-to un hun-ne wu nept wu ci'e wu à. Wu zeeru, “¿Wan wu ne ci'e me o-gund?”

31 Yan-neke-mo un wu zeeru wu, “Gwot ka moor-to un hun-ne to. ¿Wa nep net-wu ci'e gund-o ru?”

32 Ka da-de, wu guturu remen wu hyenet wu nome kaane à.

33 Ne'a tomso, bo wu nepte rii-yo takne un wu ne à, wu haanuru gyer-o-gyer. Wu ro us-zap. Wu kwukturu un co Yeso, wu ruru wu bo un rii-yo takne à.

34 Yeso zeeru wu, “Wà re, wan-ne'a bo o sherte un me ne à, gom ru taag. Ji o-hur, hur-ur gaan. Oa do m-muun á.”

35 Wu ro ut-ma, ye ken ye rwuunuru un hur-o un wan-co-wu un kuke-o atte un yoos un Ma-to Shir à. Ye zeeru ka wan-co-wu, “¿Yan yo wotte un rangse un Wa-ur-Yoos? Wà ru wan-ne'a mereste.”

36 Ko de ye zette kaane, unze wà wan-ne'a mereste à, Yeso was un to ne á. Wu zeeru wan-co, “Yage o-gyer. Sher hur-ur gaan cot.”

37 Bo Yeso rurutu wu kaane à, ye arguru m-neke un ka net-wu ne, amba Yeso dek hun-ne á, se Bitrus, un **Yakubu**, un **Yohana** (henó **Yakubu**) ne.

38 Bo ye woote un hur-o Jaros à (wan-co un **kuke-o** un **yoos** un **Ma-to Shir** à), Yeso 'wossuru hun-ne kane deen. Ye ro us-'won.

<sup>39</sup> Bo wu tuwte à, wu zeeru ye, “¿Remen yan o notte us-'won? Ay, wan-ne'a-wu mar á. Rew-mo wu rotte.”

<sup>40</sup> Ye nemsuru wu nemes-to o-yo'og. Wu ru-uturu bo un ye ro kane kap à n-do. Wu dekururu bo un tato-o un wan-ne'a un inu un wan-ne'a ne un ye ka nen tet ye ne ye wu rotte m-neke un ye ne à. Ye cowuru be-de ur-u.

<sup>41</sup> Yeso bopuru kom-o un ka wan-ne'a-wu. Wu zeeru wan-ne'a, “Tarita kumi!” (Wata, “Wan-ne'a, um zeeg, ine ge!”)

<sup>42</sup> Ba un naas o-da, wan-ne'a inuru ge. Wu yawguru un na-se un wu. Hak-se un ka wan-ne'a-wu op us-yoor [12]. Kowan bopu o-nu. Rem-se ut-hyat se ka ye hyane.

<sup>43</sup> Yeso kangsuru ye. Wu zeeru, “No jar no rure net á, amba 'ya no wan-ne'a rii-yo m-re.”

## Bor-us cind

*A yagute Yeso ut-yage un bo-o un wu  
(Mati 13:53-58; Ruka 4:16-30)*

<sup>1</sup> Yeso inuru un ka bo-o, wu warguru un bo-o un wu o-Nazaret. Yan-neke-mo un wu nekuru un wu ne.

<sup>2</sup> Bo **Ho-de ur-Wuwe** woonte à, wu taknu yoose un hun-ne un **kuke-o un yoos un Ma-to Shir**. Hun-ne morguru deen. Bo ye hogute wu à, ye bopuru us-nu. Ye zeeru,

“Ka net-wu ne, ¿ke ne o wu kume ka nap-se kaane? Gwoŋ gon caari-to ut-hyat to wu ro m-nom à!

<sup>3</sup> Ashi, ¿wu wu ka wan-shaab? ¿Wà **Meri**, sek-wu **Yakubu** ne un Yosi ne, Yahudas ne, Simon ne?



Hen-ne ye un wu ne, yan-ne'a-ne ye ro kon kane be un na." Ka da-de ne, ye kuturu Yeso ut-yage.

<sup>4</sup> Ka da-de, Yeso zeeru ye, "Ko\_kene a m-bom un wan-rwor un Ma-to Shir, amba yan-bo-o un wu, be-de a mate wu à, ko wu ro un rwor un Ma-to Shir, ye ro m-was un to ne har ye bupt to á."\*

<sup>5</sup> Yeso wu hoks nom ut-hyat kane á, se de ya-üş-gom hiin ye wu ci'e un kom-to un wu à, gom-üş taaru ye.

<sup>6</sup> Wu bopuru nu. Wu hyanag hyat-to un yan-bo-o un wu remen koob-de un m-she be-de un wu. Wu dorguru ut-bo to ro o-zang à. Wu masuru un yoose un hun-ne Ma-to Shir.

*Yeso tomog nen op un yoor*  
(Mati 10:5-15; Ruka 9:1-6)

<sup>7</sup> Wu agnuru yan-neke-mo un wu nen op un yoor [12] be-ur gaan. Wu taknu tom-se un ye yoor yoor, ye yoose hun-ne Ma-to Shir. Wu ya'uru ye 'wons-mo un ruut un **ya-ut-kot** ye da'e un hi-to un hun-ne à.

<sup>8</sup> Wu nakuru ye ut-to, wu zeeru ye, "No ine m-neke, no jar no dek rii á, se ko-yo m-neke, no he m-dek. No dek rii-yo m-re á. No dek ba-o ur-ess á. No dek hwor á.

<sup>9</sup> No ine m-neke, no tup ut-ka'ante. No dek cop-ut yoor á se to ro un wur-ut no à cot."

<sup>10</sup> Wu dooru ye m-rure ut-ma. Wu zeeru, "No kume hur-o no comsute à, she'et no kane har no ruut un ka bo-o.

---

\* **Bor-üş cind:4 6:4** Hyen komo: Yoha 4:44.

11 No wo'e be-de a yage no m-goks à, ko m-raag un ma-ut no ne à. Da-o no ine m-arag un ka be-de, kukt no hu-mo un na-us no. No huste kom-ut no o ka ho-de Shir he ye piishe ut-ma à."†‡

12 Bo wu komte ye m-rure un ka ma-to à, ye ruuru, ye ruru hun-ne. Ye ro m-zee, "Ho'os no **ba'as**-ut no, no muun, no kon Shir. Wu a soks **ba'as**-ut no."

13 Ye ruuturu **ya-ut-kot** deen ye da'e hi-to un hun-ne à. Bo ye 'woste ya-us-gom deen à, ye duusuru ye m-now. Ye konuru Shir. Gom-us taaru ye,§

*Mar-m Yohana Wa-m-Yo'os  
un hun-ne m-ho*

*(Mati 14:1-12; Ruka 9:7-9)*

14 Yeso ruug ur-jin ko kene har ko-Gwomo **Here** [Atipas] hoguru ma-to un wu. Hun-ne kap ye ma'asuru us-barag. Ye ro m-zee, "¿Wan wu ne ro un nom un ka hyat-to kaane?" Ye ken ye zeeru "**Yohana** wu. Wu ro'e un m-yo'os un hun-ne n-te m-ho à. Wu wu Shir 'yonse be-de m-margan ne. Wu wu a ya'ase ka beeb-de."

15 Ye ken ye zeeru, "Ay, **Ereja** wu."

Ye ken ye zeeru, "Ay, wan-rwor un Ma-to Shir wu untun ka ye haane n-ga à."\*

16 Bo **Here** hogute ma-ut Yeso à, wu zeeru, "**Yohana** wu um rwo'e a kups hi-de un wu à, wu ine un hoog ne!"

† **Bor-ʉs cind:11 6:8-11** Hyen komo: Ruka 10:4-11. ‡ **Bor-ʉs**

**cind:11 6:11** Hyen komo: Seng 13:51. § **Bor-ʉs cind:13 6:13**

Hyen komo: Yaku 5:14. \* **Bor-ʉs cind:15 6:14-15** Hyen komo: Mati 16:14; Mark 8:28; Ruka 9:19.

17 **Here** un zee kááne remen se ken hak-se n-ga ne, wu un hi un de un wu, wu rwo'og a ship **Yohana**. A rwo'uru wu un kuke-o m-ke'et. Wu un nom kaane remen wu gaag ne'a hen un wu, Herodiya cin ba campo un wu un mar. Jin-ur campo un wu ro Pirip.

18 **Here** un nom kaane remen **Yohana** ma'aste wu m-rure unze, udepe wu ge ne'a hen un wu á.†

19 Ne'a suuru **Yohana** us-ryaab har wu conog wu ho wu. Amba Herodiya kum ur-be á.

20 Ko-Gwomo **Here** ro un gyer-o **Yohana**. Wu nak wu kashi un net-wu, wan-ba-m-kukop. Remen kaane, wu essuru wu be-de rii a ci wu á. Wu ro m-zo'ore deen da-o **Yohana** ro ut-ma un wu ne. Amba kap un kaane ne, wu ro un hoge un rerem-mo un ma-to un wu.

21 Amba de ken ho-de, Herodiya kumuru caari-de ur-ho. Ka ho-de, ko-Gwomo **Here** ro un baks un ho-de a mate wu à. Wu nomuru o-biki. Wu banuru gwomo-ne ye un wu, un sek-ye ne ye un karma-ne un sek-ye ne ye un dak-o o-Gariri.

22 Bo ye morgute un biki-o un wu à, wà Herodiya wan-ne'a, wu cowuru be-de un ye. Wu hewuru us-hew. Zak-o reeru ka ya-o-biki ye deen, kap un ko-Gwomo **Here** ne. Ko-Gwomo hakuru o-nu, wu zeeru ká wan-ne'a-wu “Kay, kon me rii-yo o cone à, kap man ya'as wo yo.”

23 Wu tonduru ka wan-ne'a-wu. Wu zeeru, “Koyan yo o kone be un de, har purug-de un gwomo-ut re, man hoks wo m-ya'as.”

24 Bo wan-ne'a hogute kaane à, wu ruuru, wu haaru be-ur inu un wu. Wu zeeru wu, “Hoge ma-

† **Bor-us cind:18 6:17-18** Hyen komo: Ruka 3:19-20.

to ko-Gwomo zee à, wu zee koyan yo um kone wu, wua ya'as me. ¿Yan yo ne um he wu m-kon?"

Inu un wu zeeru wu, "Ha o kon wu hi-ur **Yohana** Wa-m-Yo'os un hun-ne m-ho."

<sup>25</sup> To, wu muunuru, hor-m-hor be-de un ko-Gwomo. Wu konuru wu, wu zeeru, "Hi-ur **Yohana** Wa-m-Yo'os de um cone o huu me m-moka n-me o-kok."

<sup>26</sup> Bo ko-Gwomo hogute kaane à, men-ut naasuru wu deen remen wu regusute wu tondsute be-de un ya-o-biki. Wu con wu yage shoos un ma-to un wu á.

<sup>27</sup> Remen kaane, ba un naas o-da, wu tomuru ko-karma. Wu zeeru, "Ha o kupsunu me hi-ur **Yohana**." Wu arguru m-neke be-de **Yohana** ro ke'o à, wu kupsuru hi-de un wu.

<sup>28</sup> Wu neknuru un de ne n-me o-kok. Wu ya'asuru ka wan-ne'a-wu. Wan-ne'a ya'asuru inu un wu.

<sup>29</sup> Da-o yan-neke-m **Yohana** hoge bo a nome à, ye haaru, ye dekuru u-de un wu, ye jokuru.

*Yeso reegtute hun-ne  
dugu-us taan [5,000]*

*(Mati 14:13-21; Ruka 9:10-17; Yoha 6:1-14)*

<sup>30</sup> Yan-Tom Yeso, ye wu tome ye rur Ma-to Shir à, ye muunuru, ye morguru be-ur Yeso. Ye ruru wu kap rii-yo ye nome à un rii-yo ye yoos ne à.

<sup>31</sup> To, ye ro wu m-rure, hun-ne doro ye, ye ma'asuru m-haan be-de un wu ye hogute ma-ut Yeso. Ye ka ro m-nekne, ye ka ro m-arag, har Yeso kum da-o un re un rii-yo m-re á. Wu zeeru yan-neke-mo un wu, "Haan no, a paks no, a wuwe no hiin."

32 Ye cowuru o-hat, ye ro m-neke be-de un ba un net un hon-de un ye.

33 Ashi, hun-ne deen hyanag neke-mo un ye. Ye nepste un ye ne. Ye rwuunuru un ko o ke bo-o. Ye arguru teeru us-rek. Ye ro un dore n-riib o o-mar. Ye ba'uru Yeso ne m-wo reeno be-de ye he'e à.

34 Yeso woburu. Bo wu rwuunte o-hat à, wu 'wossuru hun-ne ut-moor ne deen ye be'este wu m-wo. To, wu hyanuru ye. Ye ka untun yega-ca. Ye rotte ko-ya-ur-gut á. Wu hoguru 'won-de un ye. Wu taknu yoose un ye se ken rem-se deen.‡

35 To, da-o wu ro ye m-yoose à, yan-neke-mo un wu hyanuru ho-ur teeste. Ye haaru be-ur Yeso. Ye zeeru, "Ho-ur teeste. Hur-ut ro kon kane yow yow á.

36 Se o 'yons ye kaane ye tuwut yan-bo-ut kat-ne to ro kane à, ye oonuté hi un de un ye rii-yo m-re."

37 Amba Yeso hakuru o-nu, wu zeeru ye, "Ya no ye rii-yo m-re un hi un no."

Ye zeeru Yeso, "Hon un ka moor-to un hun-ne to, ¿ke ne o te he kum un hwo-ye te hette ye m-coks à? ¿Wa ya'e te ka rii-yo kaane? Se de te nome guwus-de ut-ho zungu-us yoor te hokstu ye m-reegte."

38 Yeso cituru ye, "¿Burodi-ut re to ro no? Ha no no gwoton."

Bo ye heete m-gwot à ye muunuru. Ye zeeru wu, "Burodi-ut taan un jan ne yoor te hyane."

---

‡ **Bor-us cind:34 6:34** Hyen komo: Oog 27:17; 1Gwm 22:17; 2Nom 18:16; Izik 34:5; Mati 9:36.

39 Bo wu hogute shas-o un ye à, wu zeeru hun-ne kap, "She'et no be-de un gwo-ut yar-to kur-ut ut-kur."

40 Ye ne ye she'eturu kur-ut ut-kur. To ken kur-to ne zungu-o gaan [100], to ken kur-to kwooz-ut yoor un op [50].

41 Bo ye she'ette à, Yeso jaksuru yish-ye un wu n-Ton o shir, wu nomuru Shir ur-bongon. Bo wu komte Shir nome ur-bongon à, ka da-de ne, wu bosuru ka burodi-to bos-ut ut-bos. Ka bos-to wu bosre à, wu wonguru yan-neke-mo un wu un ka jan-ye ne yoor. Ye heeturu ka hun-ne ye kap.

42 Hon un moor-to un ye kap ye reeru to, ye ciig har to kus,

43 har ye kamsuru to kusse à koor-ut op ut-yoor [12].

44 Be-de un ka ye re à campo-ne dugu-üş taan [5,000].

*Yeso nomog ur-hew n-ton m-ho  
(Mati 14:22-33; Yoha 6:15-21)*

45 Bo Yeso komte reegte un hun-ne à, ba un naas o-da, wu zeeru yan-neke-mo un wu ye tuw o-hat ye neke, ye pes o-mar, ye wo un o ken bo-o o a m-zee o-Besayada. Wu komo wu 'yonsute ka hun-ne ye.

46 Bo wu 'yonste hun-ne à, wu daaru ur-haag remen wu konot Shir.

47 Bo tet-m woonte à, yan-neke-mo un wu ro o-hat n-tete o o-mar. Yeso ne wu ro kane o-zang un hon-de un wu.

48 Wu hyamburu yan-neke-mo un wu ro dum-o m-nak o-hat. Hat-o yagute m-neke remen yo-m ro

o m-muunte ūs-ajima ne. Ka da-de ne, cin ba ho-  
ur ro un rwuun, wu kawuru ye. Wu ro m-yawag  
n-ton m-ho ūs-na ūs-na. Wu woot be-de un ye.

<sup>49</sup> Amba bo ye hyambuŋe wu roon à, wu ro  
m-yawguŋe n-ton m-ho mo o-mar, ye nomuru  
ūs-barag. Ye zeeru, “¿Ko ko-marimar-wu?” Ye  
taknuru ūs-kan se o-gyer.

<sup>50</sup> Ko wu ke, bo wu hyambuŋe Yeŋo à, wu zapuru  
ūs-zap. Yeŋo tepsburu ye hor-m-hor. Wu zeeru ye,  
“Ho'os no hur un no. Yage no o-gyer. Me wu.”

<sup>51</sup> Ka da-de, wu woburu be-de un ye. Wu  
cowuru o-hat. Yo-m resuru tomso ne. Ye ne ye  
bopuru ūs-nu deen.

<sup>52</sup> Ko de wu reegtute hun-ne un yish-ye un ye à,  
ye ungo nap beeb-ur Yeŋo á. Hur-de un ye hoks  
m-nap á.

*Yeŋo taasute ya-üş-gom*  
*gom-se un ye un dak-o o-Genesaret*  
*(Mati 14:34-36)*

<sup>53</sup> Ye pasuru ur-jit, ye wooru un dak-o o-  
Genesaret. Ye gaguru o-hat un riib-o o-mar.

<sup>54</sup> Bo ye rwuunte à, ba un naas o-da, hun-ne  
napuru unze Yeŋo wu.

<sup>55</sup> Ye doruru ut-bo, hun-ne masuru wu m-hante  
ya-üş-gom ūs-rek ūs-rek n-te un kerem-to un ye.  
Ko o ke dak-o ye hoge Yeŋo ro, ye heeturu ye.

<sup>56</sup> Kap be-de wu cove à, un bo-ut rek-to ko bo-  
ut caari, un riib ne, ye russuru ya-üş-gom be-de  
ut-baab. Ye konuru Yeŋo wu yage ye ci ko riib-  
o un cop-o un wu. Bo un ya-üş-gom ye ci'e o à,  
gom-üş taaru ye.

## Bor-us ta'yoor

*Dore un jor-se un ya-n-ga-ye  
un rem-se un ye ne  
(Mati 15:1-9)*

<sup>1</sup> De ken ho-de, **Parisa**-ne morguru be-ur Yeso mosse un ye ken ye ne yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa**. Ye woonuru rwuun-mo o-Urusharima remen ye hyenet Yeso.

<sup>2</sup> Ye hyanuru ye ken **yan-neke-m Yeso** ye. Ye ro un re un rii ut-ri'in ne un kom-to un ye, ba ye un sapt, bo **Parisa**-ne zee ye ye sapt à.

<sup>3</sup> **Yahuda**-ne, yagunte de **Parisa**-ne, ye ro un dore un rem-se ya-n-ga-ye yoose ye à. Ye ro m-re un rii á, se ye saptussute ut-kom ur-bon ne bo ye 'wosse tat un ye ne ro m-nom n-ga à.

<sup>4</sup> Tomso ne ye ro un re un rii-yo m-re be-de ut-baab á, se ye saptussute. Ka da-de ne yette un re un rii-yo m-re yo un be-de ut-baab. Se ken jor-se ro kon deen se tat un ye ne zee ye dore à. Se yette m-so'os ut-kok, ut-tur ne, rii-yo ye duuste rii un to.

<sup>5</sup> Remen kaane, **Parisa**-ne un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne ye cituru Yeso. Ye zeeru, “¿Ya hante yan-neke-m ru ye rotte un dore un jor-se ya-n-ga-ye á? Ye rotte un re un rii ut-ri'in ne un kom-to un ye.”

<sup>6</sup> Yeso shasuru ye, “Ee, **Ishayawan-Rwor un Ma-to Shir** wu rworog ma-ut no hond hond, no ya-o-shepe! Hoge no rii-yo wu gene à. Wu geneg unze, Shir zeeg,

“ ‘Ka hun-ne ye ro me ur-bongon bo o-nu,  
amba ye ya'as me hur-de un ye á.



7 Bongon-de ye ro me m-nome à, hwaa o.  
Remen, ye ro un yoos un **karamsa**-o un hun-  
ne  
sa o zee **karamsa**-to Shir.\* "

8 Yešo dooru ye m-zee, "Kaane o no m-nom. No m-  
yage un **karamsa**-o Shir, notte un dore un jor-üş  
tat no ne."

9 Yešo dooru m-do, wu zeeru ye, "¿Weer-üş no se  
ka? No m-muut un **karamsa**-o Shir hwaa remen  
no dorute jor-üş tat no ne!

10 Bu-o gaan, **Mosa** zeste, 'Ya tato ru un inu ru  
ne ut-gos. Wu pyape tat un wu à, ko inu un wu, a  
ho wu.†

11 Amba no ur-yoos unze urege net ro un yo ken  
rii-yo ne yo wu heete m-gu un tato un wu ko inu  
un wu un yo à, amba wua zee, 'Kap rii-yo no roa  
kum be un de n-ga à, yar-mo mo um **seke** Shir à.'

12 Un yoos-de un kaane, notte un hante un cow-  
se un yage un gu un tat no ne ye ro ur-koob à.

13 Ka bo no m-muut un Ma-to Shir hwaa. Notte  
un dore un jor-se un ya-n-ga-ye. Notte un yoose  
un yakar no. Sha-mo un ma-ut gaan-mo ka um  
nomu no. Se ken rem-se ro kon ut-moor ne se no  
m-nom à."

*Rii-yo ro un naas un net à*  
(Mati 15:10-20)

14 Bo Yešo komte rure un **Parisa**-ne kaane à,  
komo wu agnuru moor-to un hun-ne ye ro kane  
üş-riib à. Wu zeeru ye, "Raks no ut-to, kap-m no,  
no nep ma-to um he no m-rure à.

\* **Bor-üş ta'yoor:7 7:7** Hyen komo: Isha 29:13 (ut-Girik).

† **Bor-üş ta'yoor:10 7:10** Hyen komo: Rwuu 20:12; Kara 5:16;  
Rwuu 21:17; Rewi 20:9.

15 Rii-yo neṭ ro m-re un nu-o un wu à, yo ro wu m-naas á, se de yo ro m-rwuun un hur-de un neṭ à, yo ro wu m-naas.”‡

17 Bo Yešo nomte ut-ma kaane à, wu yaguru moor-to un hun-ne, wu cowuru o-hur. Ka da-de ne, yan-neke-mo un wu cituru wu, “¿Re o, ka sha-mo ut-ma to ro?”

18 Yešo zeeru ye, “¿Har un no ne, no nap á? Rii-yo neṭ ro m-re à, yo ro wu m-naas á.

19 Me un zee kaane remen ur-hur o, yo cowe á, ut-men o, yo cowe. Rii-yo cowe ut-men à, a ruut yo o-kot.” (Yešo un ruru ye ka ma-to wu kututu ye unze ko yo ke rii-yo yo ro un bon-de m-re ne.)

20 Wu dooru m-zee, “Rii-yo ro m-rwuun un hur-de un neṭ à, yo ro wu m-naas.

21 Me un zee yo ka remen un hur-de un neṭ o, barag-ʉs yo-se ro m-rwuun: rii-yo m-'e, ur-hyow ne, un ho-de un neṭ ne,

22 o-ás, ur-gop ne, un men-ut jaas-to ne, ut-raks ne, ur-she'et ne untun guub-o o-gwoor, ur-shoob ne, un reeb-to un hun-ne ne, un nu-mo ur-hi ne, un m-raag ne.

23 Ka rem-ʉs yo-se se kap, un hur-de un neṭ o, se ro m-rwuun. Se se ro neṭ m-naas.”

*Ne'a-wu ro ko-Yahuda á shere be-ur Yešo  
(Mati 15:21-28)*

24 Yešo yaguru o-Gariri, wu cowuru un o ken dak-o ur-hew ne, dak-o un o ken bo-o o a m-zee o-Taya à. Wu comsuru un o ken hur-o. Wu conu ne hun-ne nep á. Amba hun-ne ro un 'er-de un wu ko yea hyen wu à.

‡ **Bor-ʉs ta'yoor:15 7:15** Mo ken gen-mo un do ci-o 16Kap wu ro ut-to ne to m-hoge à, wu hoge.

25 Wu ken ne'a-wu hoguru Yeşo haante. Ka ne'a-wu wu ro un wan-ne'a ne rek-wu, **ya-ut-kot** daag wu ur-hi. Wu haanuru be-ur Yeşo hor-m-hor. Wu kwukturu un co-o un wu.

26 Ka ne'a-wu tomso, ko-ya-o-**Yahuda** wu á, ko-ya un dak-o o-SiriyaŞ wu. Wu konuru Yeşo ruute wà un wu ko-**ya-ut-kot** ye da'e wu ur-hi à.

27 Yeşo zeeru ká ne'a-wu, "A yage yakar cikste tokon. Rii-yo m-re yo un yakar, yo depe a ya'as yege-wo á."

28 Ne'a shasuru Yeşo, wu zeeru, "Gos-wu, ka bo o, amba ko yege-wo, ye ro un re un rii-yo m-re yo he'ene yakar à."

29 Bo ne'a zette Yeşo kaane à, Yeşo shasuru wu. Yeşo zeeru, "Bo o shestu me kaane à, ji o-hur, ko-**ya-ut-kot** ruug un hi-ur wà ru wan-ne'a."

30 Ne'a arguru jo. Wu wobe, wu 'woş wà ro domb n-ton un rii-o ur-rut. Ko-**ya-ut-kot** ruuste un hi-de un wà.

### *Yeşo rwo'og ko-ka'ato m-hoge*

31 Yeşo ro m-ru un dak-o un riib-o un bo-o o-Taya, wu doruru so o-Sidon wu heet Mar-o o-Gariri. Ka da-de ne, wu hessunuru un dak-o a m-zee dak-o un *Bo-ut Op*.

32 Bo wu woonte kane à, ye ken ye hanturu Yeşo wu ken ko-ka'ato-wu. Wu ro tomso ut-re'em ne. Ye konuru Yeşo **seke** wu o-kom, ko ka gom-o m-ta à.

33 Yeşo yagnuru morog-de un hun-ne. Wu paksuru un ka net-wu ne. Wu zupuru wu ut-to

un jow-ye un wu. Wu copsuru o-jow m-ta. Wu ci'uru rem-de un wu un ka jow-yo.

<sup>34</sup> Wu dassuru ur-hi n-Ton o shir. Wu shikuru deen. Wu zeeru wu, "Ephaphatha" unze, "To-ut ru tikse."

<sup>35</sup> Bo m-zee un kaane to-ut tiksuru. Rem-ur ho'osuru. Wu tepruru ur-bon ne.

<sup>36</sup> Ka da-de ne, Yeso ka'aguru ye unze ye jar ye rure net á. Amba bo Yeso ka'agte ye à, ye ne komo ye dooru m-rwor.

<sup>37</sup> Ye hoge ka ma-to un to-to un ye à, ye bopuru us-nu remen ye hyanag rii-yo ut-hyat. Ye zeeru, "Wu nak nom un ko yo ke rii-yo ur-bon ne har wu rwo'og ka'ato-ne un bebe-ne m-hoge, ye teper."

## Bor-us eer

*Yeso reegtute hun-ne dugu-us nass [4,000]  
(Mati 15:32-39)*

<sup>1</sup> Un ka ho-to ne, hun-ne dooru m-morge deen be-ur Yeso. Ye kus un rii-yo m-re ne komo á. Yeso agnuru yan-neke-mo un wu. Wu zeeru ye,

<sup>2</sup> "Kay, um hogute 'won-de un ka hun-ne ye, ye rewe be un na ho-ut tet à, rii-yo m-re yo kus á.

<sup>3</sup> Me 'yonse ye ne, ye ji m-moka m-mer m-mer, mer a bu ye un cow. Yea wo o-hur á, remen ye ken ye rwuunte ur-hew ne."

<sup>4</sup> Yan-neke-m Yeso shasuru wu, ye zeeru, "¿Ke ne o ne a he hoks m-kum ut-burodi kane o-koj to he coks un ka hun-ne ye à?"

<sup>5</sup> Yeso cituru ye, wu zeeru, "¿Burodi-ut re to no rotte?"

Ye zeeru wu, "Burodi-ut ta'yoor-to te rotte."

<sup>6</sup> Ka da-de ne, Yeso zeeru hun-ne, she'et n-dak. Bo ye she'ete à, wu dekurü ka burodi-ut ta'oor-to, wu nomuru Shir ur-bongon. Wu bosruru to, wu ya'asuru yan-neke-mo un wu ye heete moor-to un hun-ne. Ye heeturu ye.

<sup>7</sup> Ye ro un jan rek-ye ne hiin. Da-o wu nomse Shir ur-bongon remen ye à, wu zeeru yan-neke-mo un wu ye wonge hun-ne ka jan-ye tomso. Ye heeturu ye.

<sup>8</sup> Kowan wu reeru, wu ciig. Bo ye cikste à, yan-neke-mo un wu kamsuru bos-to kuse à. To shoosuru koor-ut ta'oor.

<sup>9</sup> Hun-ne ne ye wooste dugu-uş nass [4,000]. Bo ye komte m-re à, Yeso 'yonsuru ye.

<sup>10</sup> Ba un naas o-da, ka da-de ne, wu cowuru o-hat un yan-neke-mo un wu ne, ye haaru un dak-o o-Darmanuta.

*Hoob-o un hyan un hyat-ut Yeso  
(Mati 12:38-42; 16:1-4)*

<sup>11</sup> Bo **Parisa**-ne hogute Yeso woonte à, ye haaru be-de un wu. Ye taknu wu us-cot. Ye ro un hoob-o wu nom to ken hyat-to, to ye hette m-zee wu rwuunte n-Ton shir à. Ye ro wu m-taks.\*

<sup>12</sup> Bo wu hogute ma-to un ye à, wu shikuru un hur-de un wu deen. Wu zeeru, “¿Ya-m-moka ye, ya un yo notte o-hoob o un hyan un hyat-to Shir? Nip-o me no m-rure, mo ken senge-mo ut-hyat mo ro kon mo a he m-kute ya-m-moka ye á.”†

\* **Bor-us eer:11 8:11** Hyen komo: Mati 12:38; Ruka 11:16.

† **Bor-us eer:12 8:12** Hyen komo: Mati 12:39; Ruka 11:29.

13 Bo wu rurutu ye kaane à, wu inuru. Wu cowuru o-hat un yan-neke-mo un wu ne. Ye pasuru un de ka jit-de.

*Yist-mo un Parisa-ne*  
(Mati 16:5-12)

14 To-ut ka'ag **yan-neke-m Yeso** m-neke ut-burodi ne. Se ur-gaan un hon-de un de de ye rotte n-me o-hat.

15 Ye ro un pas o-mar, Yeso nakuru ye ut-to, wu zeeru, "Baks no, no nom cen un **yist-mo un Parisa-ne un yist-m** ko-Gwomo **Here** ne."‡

16 Ye nomuru ut-ma un hi un de un ye, ye zeeru, "Wu un rwor kaane remen att ut-burodi á."

17 Yeso napuru bo un rii-yo ye nome ut-ma à. Wu zeeru, "¿Remen ya notte un ma-to un koob-de ut-burodi? ¿No nap ma-to um rottu no á? A'a, ¿har m-moka no un koob-de m-nap ne?"

18 'No un yish ne ye o-hyan, ¿Amba no m-hyan á? No ut-to ne to m-hoge, ¿Amba no m-hoge á?'§

19 No baks á! Da-o um bosre hun-ne dugu-üş taan [5,000] burodi-ut taan à, ka bos-to kuse no à, ¿koor-ut re to no shoose un to?"

Ye zeeru, "Koor-ut op-ut yoor-to."

20 Wu zeeru, "Burodi-ut ta'yoor ne to um bosre hun-ne dugu-üş nass [4,000], ka bos-to kuse no à, ¿koor-ut re to no shoose un to?"

Ye shasuru, ye zeeru, "Koor-ut ta'yoor-to."

21 Wu zeeru ye, "¿Har m-moka, no nap á?"

*Yeso upsute ko-po yish*

---

‡ **Bor-üş eer:15 8:15** Hyen komo: Ruka 12:1. § **Bor-üş eer:18 8:18** Hyen komo: Irmi 5:21; Izik 12:2; Mark 4:12.

22 Yešo ün yan-neke-mo ün wu ne ye haaru ün de ken bo-de de a m-zee o-Besayada à. Bo ye woote à, hun-ne hanturu Yešo, wu ken ko-po-wu. Ye konuru wu ünze wu ci yish-ye ün wu ko yea upse à.

23 Wu bopuru wu o-kom, wu ruuturu wu n-riib o-bo. Bo wu ruute wu à, wu copsuru yish-ye ün wu m-ta. Wu ci'uru ye ün kom-to ün wu. Ka da-de ne, wu cituru ko-po. Wu zeeru wu, “¿O hokste hyan ün yo ken rii-yo?”

24 Ko-po dassuru ur-hi remen wu hyenet. Wu zeeru, “Me de m-hyan ün hun-ne buu, untun us-yo o me ye m-hyan. Ye ro m-neke.”

25 Komo Yešo dooru ci ün yish-ye ün wu. Ká da-de, yish-ye ün wu upsuru. Wu hyanuru koyan cas cas.

26 Ka da-de ne, Yešo zeeru wu, “Neke jo ün hur-o ru. Wo warag o-Besayada á.”

*Bitrus nak Yešo wu ro Wan-Gwu  
(Mati 16:13-20; Ruka 9:18-21)*

27 Yešo inuru kane ün yan-neke-mo ün wu ne. Wu cowuru ün bo-to ün dak-o ün riib-o ün bo-o o-Kaseriya o-Pirip. Ye ro m-neke ün cow, Yešo cituru ye. Wu zeeru, “¿Wan wu ne hun-ne ro m-zee um ro?”

28 Ye shasuru wu, “Ye ken ye, ye ro m-zee **Yohana** wu Wa-m-**Yo'os ün hun-ne m-ho**. Wu a 'yonse be-de m-mar. Ye ken ye ne, ye zeeru **Ereja** wu. Ye ken ye zeeru wan-gaan be-de ün ya-n-ga-ye, **yan-Rwor ün Ma-to Shir**.”\*

---

\* **Bor-üş eer:28 8:28** Hyen komo: Mark 6:14-15; Ruka 9:7-8.

29 Yešo cituru ye, “No ne, ¿Wan wu ne eb no ro m-zee um ro?”

Bitrus shasuru Yeso, wu zeeru, “Wo wu ro **Kiristi, Wan-Gwu** wu Shir tomne à.”†

30 Ka da-de ne, Yešo ka'aguru ye, wu zeeru, “No jar no rur á.”

*Yeso rworog unze mar-mo wu he'e  
(Mati 16:21-28; Ruka 9:22-27)*

31 Bo wu ka'agte ye unze ye rwor unze wu ro **Wà-wu un net** á, ka da-de ne, wu taknu ye m-yoose de ken yoos-de. Wu zeeru, “Gakte-mo me **Wà-wu un net** um su ur-koob. Sek-ye ye un **Yahuda**-ne un Gwomo-ne ye un kon-se Shir, un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne, yea 'yarag me har yea ho me. Ye ho me, ho-ut tet to um he m-nom un saag um inute un hoog ne.”

32 Yešo rworuru ka ma-to cas cas. Wu wuke to ken to á. Se Bitrus nakuru wu pakse, wu taknu Yešo m-kangse.

33 Bo Bitrus kangse wu à, Yešo byanduru us-ajima ne. Wu gwoturu ye ka yan-neke-mo un wu ye, ka da-de ne, wu kangsuru Bitrus. Wu zeeru, “Nom ja un me ne, **ko-Gwomo-wu un ya-ut-kot**. Barag-üş ru se Shir se á, se ma-hun se.”

34 Ka da-de, Yešo agnuru buug-de un hun-ne ye woon yow yow be-de un yan-neke-mo un wu. Komo wu zeeru ye, “Urege wu ken wu conog wu warag wan-neke-m re, se wu she'eg hi un de un wu komo se wu zongute wu sew **kan-o** un wu, wu doru me.‡

---

† **Bor-üş eer:29 8:29** Hyen komo: Yoha 6:68-69. ‡ **Bor-üş eer:34 8:34** Hyen komo: Mati 10:38; Ruka 14:27.



<sup>35</sup> Remen bo un wu cone gu un hoog-o un wu à wu taage un o, amba no ye ya'ase hoog no rem re à, komo remen **Ma-to m-Rerem** noa kum hoog-mo ba m-ta.Š

<sup>36</sup> ¿Ya net kume ne, wu kume hono o-dak amba wu taage un hoog-mo un wu?

<sup>37</sup> ¿Ya net he ya'as un Shir remen wu oot hoog-o un wu?

<sup>38</sup> Urege wu ken wu ro m-hoge un 'e-m re un yo me m-yoos ne à, un ka da-o, o hun-ne ro m-she be-de Shir á, amba se men-ut jaas-to, ka da-de, me **Wà-wu un net** a hoge 'e-mo un wu, me muune un dak. Man muun un seps-mo o-Tato ne mosse un mo un **yan-tom-ye Shir** ne ye ba m-kukop.”

## Bor-us jero

<sup>1</sup> Yeso dooru ye ut-ma, wu zeeru, “Hoge no! Nip-o me no m-rure, ye ken ye be un no ye morge kane à, rii-yo ye meret yea hyen gwomo-to Shir rwuunte un beeb-de un to ne.”

*Yeso barmute*

*(Mati 17:1-13; Ruka 9:28-36)*

<sup>2</sup> Bo rewute ho-ut cind à, Yeso dekuru Bitrus, **Yakubu**, un **Yohana** ne. Ye doruru wu har n-ton o-haag. Kane un hon-de un ye. Kaane wu barme un yish-ye un ye.

<sup>3</sup> Cop-to un wu warguru ut-pus to puu. To ma'asuru kyarkyar. Yatt wan hoks un so'os ut-gund to un wu kane bo cop-to un wu nome o-mok á.

---

Š **Bor-us eer:35 8:35** Hyen komo: Mati 20:26-27; 23:11; Mark 10:43-44; Ruka 22:26.

4 Ye hyanuru **Ereja** un **Mosa** ye merse à, ye rwuunte be-ur Yeso. Ye ro un tep un Yeso ne.

5 Bitrus zeeru Yeso, "Wa-us-Nap, bo a kane à, nong ur-bon te nomu no depi-ut tet: wo ur-gaan, **Mosa** ur-gaan, **Ereja** ur-gaan."

6 Bitrus un zee kaane remen wu un ye ka yoor-ye ne **yan-neke-m Yeso**, gyer-o reeg ye deen har ye hoks m-nap un yo m-zee á.

7 Ye ro kane, o ken ke'ente-o kawunuru, o hokkuru ur-ho. Ye hoguru cor n-Ton shir. O zee, "Wà re wu ka wu um cone à. Raks no ut-to, no hoge wu."\*†

8 Bo un gyep-o un yish, ye gwo-turu, ye 'wos Yeso un hon-de un wu mosse un ye ne. Ye hyan ye ka á.

9 Ye ro m-kergene n-ton o-haag, wu ka'aguru ye. Wu zeeru ye, "No jar no rure net rii-yo no hyane á. Se me **Wà-wu un net**, da-o me ine be-de un margan-ne, ka da-de ne, no he rwor un rii-yo no hyane à."

10 Ye doruru ma-to un wu, amba ye ma'asuru us-acitne un hi un de un ye, ye zeeru, "Se da-o wu 'ine be-de un margan-ne' ¿Re o no hyane ka ma-to?"

11 Ka da-de ne, ye cituru Yeso. Ye zeeru, "¿Remen yan o yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** zette se **Ereja** wu merse à, se wu musunte, ka da-de ne, Shir tomonte **KiristiWan-Gwu?**"‡

12-13 Yeso shasuru ye, wu zeeru, "Nip-o, a geneg be-de un Ma-to Shir unze se **Ereja** heesunte wu

---

\* **Bor-us jero:7 9:2-7** Hyen komo: 2Bit 1:17-18. † **Bor-us jero:7 9:7** Hyen komo: Mati 3:17; Mark 1:11; Ruka 3:22. ‡ **Bor-us jero:11 9:11** Hyen komo: Mara 4:5; Mati 11:14.

ja'asse koyan, ka da-de ne, **Kiristi** haanuru. Ro gense tomso unze hun-ne a nomu wu kap rii-yo ye cone à. Ka net-wu a tane un jin-ur **Ereja** à, wu be'este ne wu heesunte. Bo un rii-yo a gene unze a nomu wu yo à, to, bo un haan-mo un wu a nomuru wu yo. **Wà-wu un net**, wu Shir he m-tomon un jim-ur **Ereja** à, a geneste unze wua su ur-koob deen be-de un hun-ne, yea yo'og wu."

*Yeso ruute ko-ya-ut-kot  
un hi-de un wà  
(Mati 17:14-20; Ruka 9:37-43a)*

<sup>14</sup> Yeso un yan-neke-mo un wu ne nen tet, bo ye kergente o-haag à, ye muunuru. Ye 'wossuru hun-ne deen hwoog ka ye yage à n-tete. Ma-ut sunuru yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** un ye ne.

<sup>15</sup> Bo moor-to un ka hun-ne ye hyambute Yeso à, ye bopuru us-nu. Ye somnuru us-rek us-rek. Ye gassuru wu.

<sup>16</sup> Wu cituru yan-neke-mo un wu, wu zeeru, "¿Yan gon ma-to sunu no un ka hun-ne ye ne?"

<sup>17-18</sup> Se wu ken net-wu n-me un ka moor-to un hun-ne ye wu shasuru. Wu zeeru, "Wa-ur-Yoos, me ka hante wà re wan-campo wu ko-**ya-ut-kot** da'e ur-hi à. Ye weneg wu tep. Myet da-o ye daanu wu, wu ma'asuru m-hye n-dak, nu-o un wu ma'asuru un ru ut-kop. Wu ma'asuru un ti un yin, wu hu'usuru gaw. Um heette wu be-de un yan-neke-m ru ye ruut ka ko-**ya-ut-kot**-wu. Ye hoks á."

<sup>19</sup> Yeso zeeru ka hun-ne ye kap. "No ya-m-moka, yan-koob-de m-sheer be un de! ¿Se da un ke o um

he m-ma'as un no ne? ¿Um dungunte un no ne, har no bupt ma-ut re? No de, hantu me no wà.”

<sup>20</sup> Ka da-de, ye hanturu wu wà, wan-campo. Bo ko-**ya-ut-kot** hyente Yeso à, wu 'yonsuru o-zungo un hi-de un wà. Wur-o un wà arguru us-zap. Wu hyeeru n-dak. Wu ma'asuru ut-byorke. Nu-o un wu ro un ru ut-kop.

<sup>21</sup> Yeso cituru tato-o un wu, Yeso zeeru, “¿Da un ke o ne ka rem-se kumu wu?”

Tato-o shasuru, “Cin wu ro rek-wu.

<sup>22</sup> Koyanda se wu ma'aste wu m-jorbe n-me o-ra, m-ho ne remen wu hoot wu. Urege woà hoks, o hoge 'won un te, o gu te.”

<sup>23</sup> Yeso zeeru, “¿‘Urege woà hoks’? Ko yo ke rii-yo yo m-nome yo be-de wu shere be un de à.”

<sup>24</sup> Un ra o, wu hogute kaane à, wu 'yonsuru cor-o un wu. Wu zeeru, “Um dek Ma-to Shir. Amba me bo'os á. Gu me bo hur-ur un de a wonge be-ut yoor á.”

<sup>25</sup> Yeso hyanuru hun-ne deen ye ro m-mond be-de un wu. Wu hururu ka ko-**ya-ut-kot**-wu ut-gaag. Yeso zeeru, “Ka ko-**ya-ut-kot**-wu, wu wene wà wan-campo tep m-hoge ne à, ru be-de un kà wà-wu. Wo jar do wu m-da á.”

<sup>26</sup> Bo wu hogute kaane à, wu dooru wu m-da us-kan us-kan. Wur-o un wà arguru us-zap deen. Ka da-de, ko-**ya-ut-kot** ruuru. Wà warguru untun ko-margan. Ye ka ye ro kane à, ye zeeru, “Ay, wà mereste. Wu kus un hoog ne á.”

<sup>27</sup> Yeso tabburu o-kom. Wu bopuru wà. Yeso 'yonsuru wu. Wà esuru ge.

<sup>28</sup> Bo Yeso tuwte o-hur à, yan-neke-mo un wu cituru wu pakse. Ye zeeru, “To, ¿re o nome te

hokste ruut un ka ko-**ya-ut-kot**-wu á, o ruutte wu?"

<sup>29</sup> Wu shasuru ye, "Gon ka rem-se se ro-m-ru á, se mosse un kon-se un Shir ne."

*Yeso doog m-rwor unze  
mar-mo wu he'e*

*(Mati 17:22-23; Ruka 9:43b-45)*

<sup>30</sup> Yeso un yan-neke-mo un wu ne ye ruuru kane. Ye argunduru dak-o o-Gariri. Yeso ne wu con net nep á.

<sup>31</sup> Wu ro un yoose un yan-neke-mo un wu. Wu zeeru ye, "**Wà-wu un net**, a ya'as wu un kom-to un yan-yage-to un wu. Yea ho wu. Ye ho wu, wu taase ho-ut tet, wu inuru un hoog ne."

<sup>32</sup> Yan-neke-m Yeso ye nap ka ma-to á. Ye cit wu ne á. Ye ro o-gyer ye cit wu.

*Cow-yo un kum ut-gos  
(Mati 18:1-5; Ruka 9:46-48)*

<sup>33</sup> Ye woonuru un bo-o o-Kapanahum. Ye cowuru o-hur. Bo ye tuwte o-hur à, Yeso cituru ye ka ye ro be-de un wu à. Wu zeeru, "¿Ya nome ma-ut sunutu no un cow?"

<sup>34</sup> Ye resuru tek remen ka ma-to ye rotte un cow à, unze ko wan wu ro sek-wu be-de un ye. §

<sup>35</sup> Wu she'eturu. Wu agnuru yan-neke-mo un wu nen op un yoor. Ye hyoknuru. Wu zeeru ye, "Kowan wu cone wu warag sek-wu, se wu muutte hi un de un wu untun rek-wu, wu nome ko wu ke net-wu m-guw."\*

---

§ **Bor-us jero:34 9:34** Hyen komo: Ruka 22:24. \* **Bor-us jero:35 9:35** Hyen komo: Mati 20:26-27; 23:11; Mark 10:43-44; Ruka 22:26.

36 Ka da-de ne, Yeso deknuru wà rek-wu, wu essuru wu n-tete o un ye. Wu gamturu wu. Yeso zeeru ye,

37 “Kap wu gokse wà rek-wu untun wu ka rem re à, me wu gokse. Wu gokse me à, me wu gokse un hon-de á. Wu tomne me à, wu wu gokse.”†

*Net-wu yage na á wu ma na wu*  
(Ruka 9:49-50)

38 **Yohana** zeeru wu, “Wa-ur-Yoos, te hyanag wu ken wu ro un ruute un hun-ne ko-**ya-ut-kot**, wu ro un tan un jin un du. Te wenuru wu remen wu ro mosse un na ne á.”

39 Yeso zeeru, “No wen wu á. Yatt-wu he nom ut-hyat un beeb un de, ka da-de ne, wu tenet me komo un jin-ur yo-de á.

40 Ay, kap wu yage na á, wu ma na wu.‡

41 Nip-o me no m-rure, wu ya'e no ho-mo m-swo à, remen no ye ma **Kiristi** ye à, wua sabre be-de Shir á.”§

*A yage ut-ba'as*  
(Mati 18:6-9; Ruka 17:1-2)

42 Yeso dooru ye ut-ma. Wu zeeru, “Ka yakar-ye, ya-m-sheer un me, wu rwo'e wan-gaan be-de un ye, m-ba'ase un cow-yo Shir à, jiishte a gegu wu ta'ar-o ur-na un geks-de un wu, a jorbe wu n-me m-sa.

43-44 Urege kom-o ru ro wo m-hante **ur-ba'as**, kups o o jore. Jiishte o kum hoog-o un ba m-ta

† **Bor-us jero:37 9:37** Hyen komo: Mati 10:40; Ruka 10:16; Yoha 13:20. ‡ **Bor-us jero:40 9:40** Hyen komo: Mati 12:30; Ruka

11:23. § **Bor-us jero:41 9:41** Hyen komo: Mati 10:42.

kom-o gaan, otte a jorbe wo n-me den-o o-ra kom-  
ut yoor à, ra-o ba m-ryomse.\*

<sup>45-46</sup> Urege ne na-o ru ro wo m-hante **ur-ba'as**,  
kups o. O muun be-de un kum un hoog-o ba m-ta  
na-o gaan, otte a jorbe wo den-o o-ra na-us yoor  
à, be-de ra-o ba m-ryomse.

<sup>47</sup> Tomso urege yish un du ro wo m-hante **ur-  
ba'as**, hus de. Jiishte o tuw be-de un gwomo-to  
Shir yish-ur gaan, otte a jorbe wo den-o o-ra yish  
yoor à, ra-o ba m-ryomse.†

<sup>48</sup> Be-de, 'Zwo ro m-mar à, komo ra-o ro m-  
ryomse á.‡

<sup>49</sup> O-ra o, a he so'os un hur-de un kowan bo a  
m-ja'as un rii n-te m-por à.

<sup>50</sup> "Por-m ro ur-bon ne, amba mo taage m-  
rerem, un yan a hette mo m-ja'as mo nomot m-  
rerem? Warag no untun m-por, no she'et ba ut-  
ween un or no ne."§

## Bor-us op

*Ne'a-wu un gormo, wu ro ne'a*  
(Mati 19:1-12; Ruka 16:18)

<sup>1</sup> Yeso inuru un ka dak-o, wu cowuru un dak-  
o o-judiya, ka da-de wu passuru Roog-o o-Joda.  
Komo moor-to un hun-ne dooru m-go'one be-de  
un wu. Wu dooru ye m-yoose bo wu wete m-nom  
à.

---

\* **Bor-us jero:43-44 9:43-44** Hyen komo: Mati 5:30. † **Bor-us  
jero:47 9:47** Hyen komo: Mati 5:29. ‡ **Bor-us jero:48 9:48** Hyen  
komo: Isha 66:24. § **Bor-us jero:50 9:50** Hyen komo: Mati 5:13;  
Ruka 14:34-35.

<sup>2</sup> Ye ken **Parisa**-ne ye haanuru be-de un wu remen ye taksté wu, ko wua ba'ase be-de Shir à. Ye cituru wu, “¿Depete campo wu ho'os ne'a un wu?”

<sup>3</sup> Yešo shasuru ye, “¿Ya **Mosa** zee no?”

<sup>4</sup> Ye zeeru, “**Mosa** ya'ag te o-cow a gen takurda-o un caas ut-ge, a ho'os ne'a.”\*

<sup>5</sup> Yešo zeeru ye, “Cikt un no de rwo'e wu genetun no kà **karamsa**-o.

<sup>6</sup> Cin da-o Shir nome koyan à, ‘Wu nomog hun-ne campo un ne'a ne.’†

<sup>7</sup> Cin da wu nomte na kaane à, ‘Campo a yage tato un wu un inu un wu ne remen wu she'etté un ne'a un wu ne.

<sup>8</sup> Ye, yoor-ye waragte untun wan-gaan'‡ campo un ne'a un wu ne, yanze un hon un hon á. Yea ma'as hun-ne gaan.

<sup>9</sup> Ge-to Shir gekse à, taasunet, wu caas to á.”

<sup>10</sup> Bo Yešo komte ut-ma un **Parisa**-ne ne à, wu ji'iru o-hur un yan-neke-mo un wu ne. Bo ye woote o-hur à, komo ye dooru wu m-cit un ka ma-to.

<sup>11</sup> Wu zeeru ye, “Kowan wu ho'ose ne'a un wu, wu gaaru ne'a hor-wu, ás-o wu rotte un ka ne'a-wu ne, remen ne'a un wu wu á.

<sup>12</sup> Tomso ne ne'a-wu ho'ose campo un wu à, wu gaaru campo hor-wu, ás-o wu rotte un ka campo-wu ne, remen campo un wu wu á.”§

---

\* **Bor-ʉs op:4 10:4** Hyen komo: Kara 24:1-4; Mati 5:31.

† **Bor-ʉs op:6 10:6** Hyen komo: Taka 1:27; 5:2. ‡ **Bor-ʉs op:8**

**10:7-8** Hyen komo: Taka 2:24. § **Bor-ʉs op:12 10:12** Hyen komo: Mati 5:32; 1Kor 7:10-11.



*Yeso huute yakar nu-o ur-bon*  
*(Mati 19:13-15; Ruka 18:15-17)*

<sup>13</sup> Ye ken ye hanturu Yeso yakar rek-ye remen wu ci'it ye. Yan-neke-mo un wu kangsuru ye.

<sup>14</sup> Bo Yeso hyente à, ryaab-üş reeru wu. Wu zeeru yan-neke-mo un wu, "Yage no yakar rek-ye ye haante be un de. No wen ye á. Me un zee kaane remen **Gwomo-to Shir** to ro be-de un ka ye ro untun yakar rek-ye à.

<sup>15</sup> Nip-o me no m-rure, wu yage ya'as un gwomo-to Shir hur-de un wu bo wà rek-wu ro m-ya'as à, wu á tuw un to á."\*

<sup>16</sup> Bo Yeso komte ye m-rure kaane à, wu gamturu ka yakar-ye. Wu huuru ye nu-o ur-bon.

*Ma-to un wa-o-kwum*  
*(Mati 19:16-30; Ruka 18:18-30)*

<sup>17</sup> Bo Yeso huute yakar nu-o ur-bon à, wu inuru, wu rwuunuru un cow. Wu ken net-wu hyamburu wu. Wu teeruru o-rek. Wu kwukturu un co Yeso, wu cituru Yeso. Wu zeeru, "Wa-ur-Yoos, wan-men-ut pus-to, ¿re um he m-nom um kumut hoog-o ba m-ta?"

<sup>18</sup> Yeso cituru wu eb un wu, wu zeeru, "¿Remen ya un o o zettu me wan-men-ut pus-to? Wan-men-ut pus-to ro kon á, se Shir un hon-de un wu.

<sup>19</sup> O nepse rii-yo Shir zee à: 'Wo ho net á. Wo hoob ne'a-wu un net á, ne'a ne wu hoob campo wu un net á. Wo hiw ur-hyow á. Wo nom swo-se ut-bo á. Wo re ra-o or ru á, 'ya tato ru ut-gos un inu ru ne.'† "

---

\* **Bor-üş op:15 10:15** Hyen komo: Mati 18:3. † **Bor-üş op:19 10:19** Hyen komo: Rwu 20:12-16; Kara 5:16-20.

20 Ka net-wu zeeru, “Wa-ur-Yoos, um dorute to ka kap cin da-o um ro'e wa à.”

21 Yeso gwoturu ka net-wu, ka net-wu napuru unze Yeso waste un wu ne. Yeso zeeru wu, “Amba rii gaan yo o taage. Neke o beeb rii-yo o rotte à, o ya'as koob-ne ye rotte rii á ka hwor-ye. Woa kum ur-'yons n-Ton shir. Ka da-de ne, o muun, o doru me.”

22 Bo wu hogute kaane à, wu hoge m-rerem á ko hiin. Wu nekuru men-ut ro m-tuk remen wu wa-o-kwum-wu deen.

23 Yeso gutruru yan-neke-mo un wu. Wu zeeru ye, “Rem ro kon ko-ya-o-kwum-wu tuwut be-de un gwomo-to Shir.”

24 Yan-neke-mo un wu hyanuru hyat-to un ka ma-to. Komo Yeso dooru ye m-zee, “Um hyanag cow un gwomo-to Shir ro un rem ne.

25 Jiishte a zee dorom-yo cuw un ish-o o-ber, otte a zee wa-o-kwum-wu cuw be-de un gwomo-to Shir à.”

26 Ye bopuru us-nu deen. Ye zeeru wu, “Urege ka o, ¿wa he kum un gwu?”

27 Yeso gwoturu ye. Wu zeeru, “Be-de un hun-ne a nome á. Amba be-de Shir, yatt-yo kwange Shir á.”

28 Bitrus taknu wu m-zee, “Gwot, te ka jore ko yo ke rii-yo, te dorute wo.”

29-30 Yeso zeeru, “Nip-o me no m-rure, net-wu yage hur-o un wu à, ko or un wu ne, ko inu un wu, ko tato un wu, ko yakar, ko ut-kat, rem re, tomso remen **Ma-to m-Rerem** to Shir, wua kum gon ka rem-se har o-zungu un ka da-o m-moka. Ka o ne tomso o-nip wua kum ut-hur un or un

wu ne ne un inu un wu ne ne un yakar ne ut-kat ne. Amba wua kum se mosse o-range ne. Da-o roone ne à, wua kum hoog-o ba m-ta.

<sup>31</sup> Hun-ne deen ye ro caari-ne à, yea waragse rek-ye. Rek-ye komo warag caari-ne.”<sup>‡</sup>

*Yeso ja'aste m-rwor unze  
mar-mo wu he'e  
(Mati 20:17-19; Ruka 18:31-34)*

<sup>32</sup> Yeso un yan-neke-mo un wu ne ye ro m-ha un bo-o o-Urusharima. Yeso ro o-co, un cow ye ro wu m-dore bi. Ye hyanag hyat-to un neke-mo un wu o-Urusharima. Ye ken ye ne ye roone un jim à, gyer-o reeru ye. Wu dooru koos un ka op un yoor-ye komo. Wu taknu ye m-rure un rii-yo he wu m-kum à.

<sup>33</sup> Wu zeeru hogu no, “A ka m-ha o-Urusharima. Me **Wà-wu un net**, wu ken net-wu a ya'as me un kom-to un Gwomo-ne ye un kon-se Shir un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne. Ye ya'aste me un kom-to un hamat-ne ye rumse ut-gwomo à, yea piishe me ma-to woo m-mar à, ye ho me.

<sup>34</sup> Yea nomo me ur-ar, ye copsu me m-ta, ye bu me us-sorog, ye ho me. A nome ho-ut tet, man ine un hoog ne.”

*Kon-us yakar Zebedi  
(Mati 20:20-28)*

<sup>35</sup> Yakar Zebedi, **Yakubu** ne, un **Yohana**, ye hyoknuru be-ur Yeso. Ye zeeru wu, “Wa-ur-Yoos, te conog o nomu te ur-ho.”

<sup>36</sup> Wu zeeru ye, “¿Ya no cone um nomu no?”

<sup>‡</sup> **Bor-us op:31 10:31** Hyen komo: Mati 20:16; Ruka 13:30.

<sup>37</sup> Ye shasuru, “Te conog, a sagbe wo ut-gwomo, un ho-de un seps-m ru, o dek te, wan-gaan she'et un kom-o ru o ur-re, wan-gaan she'et un kom-o ur-kwanta.”

<sup>38</sup> Ka da-de ne, Yeso zeeru ye, “No nap rii-yo no kone á. ¿Noa hoks swo ur-koob bo um he de m-swo?”§

<sup>39</sup> Ye zeeru yea hoks. Yeso zeeru, “Noa su ur-koob, bo me de m-swo à. A yo'os no bo a he me m-yo'os à.

<sup>40</sup> Amba she'et-de un re un de ko kwanta un de me wu ro wan-gwomo-to m-'ya á. Shir wu zonge ka be-to, remen ká ye wu daage à.”

<sup>41</sup> Bo ye ka nen op-ye hogute yo **Yakubu** ne un **Yohana** kone à, ryaab-us reeru ye.

<sup>42</sup> Yeso agnuru yan-neke-mo un wu. Wu zeeru ye, “No nak ye a nipse un gwomo-to un to ken dak-to ne à, ye ro un kute un hun-ne ur-beeb.

<sup>43</sup> Amba no, a nom kaane un no ne á. Kap wu cone wu nom ut-gos be un no à, se wu waragte ko-guw no.\*

<sup>44</sup> Net-wu cone tomso wu nom ko-Gwomo no à, wua nome ko wu ke net-wu m-guw.†

<sup>45</sup> Me un zee yo ka remen, me **Wà-wu un net**, me un haan remen a nomutú me m-guw á. Me un haan um nomuté hun-ne m-guw, tomso um ya'as hoog re remen um rurut hun-ne deen.”

*Bartimawus ko-po*  
(Mati 20:29-34; Ruka 18:35-43)

---

§ **Bor-us op:38 10:38** Hyen komo: Ruka 12:50. \* **Bor-us op:43 10:42-43** Hyen komo: Ruka 22:25-26. † **Bor-us op:44 10:43-44** Hyen komo: Mati 23:11; Mark 9:35; Ruka 22:26.

<sup>46</sup> Yeso un yan-neke-mo un wu ne ye cowuru un bo-o o-Jeriko. Ye ro m-ru o-Jeriko un yan-neke-mo un wu ne mosse un moor-to un hun-ne ne. Wu ken ko-po-wu, wa us-kon, a wu m-zee Bartimawus (wà Timawus) wu ro tara n-riib un cow.

<sup>47</sup> Bo wu hogute Yeso ko-ya-o-Nazaret-wu à, wu taknu 'yons us-cor. Wu zeeru, "Yeso, wà **Dawuda**, hyan 'won un de, o gu me!"

<sup>48</sup> Ye ken ye deen ye kangsuru wu, ye zeeru wu, "Res tembl!"

Amba wu dooru 'yons us-cor deen. Wu zeeru, "Yeso, wà **Dawuda**, hyan 'won un de, o gu me!"

<sup>49</sup> Bo Yeso hoge wu à, wu esuru. Wu zeeru hun-ne, "Agan no wu."

Ye agnuru ko-po. Ye zeeru wu, "Ho'os hur un du sak. Wu ro wo us-eeg."

<sup>50</sup> Bo wu hogute Yeso agbute wu à, wu joruru gund-o un wu, wu inuru kagat, wu nekuru be-ur Yeso.

<sup>51</sup> Yeso zeeru wu, "¿Ya o cone um nomu wo?"

Ka ko-po-wu zeeru, "Wan-yoos un de, um conog o-hyan."

<sup>52</sup> Yeso zeeru wu, "Ka o. Ine o neke neke-m ru. Sher-m ru upsutu wo yish ru." Ba un naas o-da, wu hyanuru cas cas. Wu doruru Yeso un cow. Ye arguru m-neke.

## Bor-us op o-gaan

*Yan-bo-o o-Urusharima barkute Yeso  
(Mati 21:1-11; Ruka 19:28-40; Yoha 12:12-19)*

<sup>1</sup> Yeso un yan-neke-mo un wu ne, ye hyoknuru yow yow o-Urusharima ne be-de un **Haag-o un**

**'yo-se o-Zetun.** Un co hiin to ken bo-to ut-rek-to ro káne: o-gaan o-Bapaji, o-gaan o-Betanya. Ka da-de ne, Yeso tomuru yan-neke-mo un wu nen yoor.

<sup>2</sup> Wu zeeru ye, “Wobe no un ka bo-de ro o-co à, no tuw be-de un ye. Da-o no tuwe, no 'wos wà-yo o-janka yo a cete m-da á. Yo ro gego. No ussundu me yo, no hantu me.

<sup>3</sup> Kowa citu no, ‘¿Ya notte m-us un ka janka-yo?’ No zee, ‘Gos-wu te, wu zee wu conog yo. Wua muuntusse yo m-moka m-moka.’ ”

<sup>4</sup> Ka da-de ne, ye arguru m-neke. Bo ye 'woste yo à, ye ussunuru yo.

<sup>5</sup> Da-o ye ro yo m-us à, ka hun-ne ye ro kane ge à, ye cituru, “¿Remen ya no usste ka wà-yo o-janka yo?”

<sup>6</sup> Yan-neke-m Yeso ruru ye bo Yeso zee ye à. Hun-ne zeeru ye, “To, aragbu no.” Ye arguru.

<sup>7</sup> Ye hanturu Yeso ka janka-yo. Ye ussuru gund-to un ye. Ye neksuru n-ton o-janka. Ka da-de ne, Yeso daaru.

<sup>8</sup> Hun-ne deen ye neksuru gund-to un ye un cow. Ye ken ye ne ye kaaru ut-wa n-riib o-cow. Ye zeeru m-neks un cow.

<sup>9</sup> Un ye ro o-co à, un ye ro un jim ne à, kap ye ma'asuru us-guuda zak-o-zak. Ye m-zee,  
“A bomog Shir!”\*

“A bum no ka wu haane un beeb-ur Yawe à.  
A bum no wu!”†

\* **Bor-us op o-gaan:9 11:9** ut-Girik: Hosanna! = Gu na!

† **Bor-us op o-gaan:9 11:9** Hyen komo: Bong 118:25-26.

10 “Shir 'ye o-kwum be-de un haan-mo un gwomo-ut **Dawuda** tat na.”

“A bum no Shir n-Ton!”

11 Yeso cowuru o-Urusharima. Bo wu woonte à, wu cowuru un **Pyo-o Shir** o ro un ka bo-o à. Ka da-de ne, wu guturu ko yo ke rii-yo. Wu hyanuru ho-ur teeste, wu ruuru o-Urusharima, wu nekuru o-Betanya mosse un yan-neke-mo un wu ne op un nen yoor.

*Ma-to o-rum  
(Mati 21:18-19)*

12 Ish gasuru, ye ruuru o-Betanya. Ye ro m-muun o-Urusharima, Yeso hoguru mer.

13 Wu gut, wu 'wos rum-yo ka ut-wa ne. Wu hessuru, wu haaru yo m-gwot ko yo makt à. Bo wu woobute be-de un yo à, wu 'wos rii á, se ut-wa remen da-o un mat-de ut-rum o un go nom á.

14 Yeso zeeru ka rum-yo, “Woa do m-mat ut-rum har hun-ne reet to á.” Yan-neke-mo un wu ye hoguru bo wu zee yo à.

*Yeso ruute yan-naas un Pyo-o Shir  
(Mati 21:12-17; Ruka 19:45-48; Yoha 2:13-22)*

15 Yeso woonuru o-Urusharima. Wu woon, wu dooru m-cow un **Pyo-o Shir**. Bo wu tuwte un **Pyo-o Shir** à, wu 'wossuru ya-ut-baab ye ka un ya-m-o ne. Wu taknu yanse un ye us-sorog us-sorog. Wu wagarsuru saw-to ut-sak un yan-shas-o un hwor ne un deeg-to un ya-ut-baab to un tantabara ne.

16 Hun-ne ye ro m-ma'as m-caatune un **Pyo-o Shir** us-saw ne à, wu zeeru ye, “No do m-caatune á.”

17 Ka da-de ne, wu yoosuru hun-ne, wu zeeru ye, “A geneg to ka ma-to be-de un Ma-to Shir. Shir zeeg,

“ ‘Hur-o re o warag hur-o us-kon  
be-de un baag-o un hun-ne kap ye he me us-  
kon à.’‡

No muutte o ne hur-o un hyow-ne.”

18 Gwomo-ne ye un kon-se Shir un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne, da-o ye hoge kaane à, ye hooburu o-cow yo ye hette ho un Yeso à. Ye ro hyan un gyer-o un wu, remen hun-ne hyanag ut-hyat un yoos-de un wu.

*Yoos-de o-rum  
(Mati 21:20-22)*

19 Bo ho-ur hebuté à, Yeso ruuru o-Urusharima mosse un yan-neke-mo un wu ne.

20 Ish gasuru, ye ro m-argune. Ye hyamburu ka rum-yo. Yo hu'uste gaw un geer-se un yo ne.

21 Ka da-de ne, Bitrus baksuru bo Yeso zee ka rum-yo à. Wu zeeru Yeso, “Wa-us-Nap, gwot! Ka rum-yo o hu nu à, ai, yo hu'uste gaw, kap us-geer ne.”

22 Yeso shasuru yan-neke-mo un wu, wu zeeru, “Sher no be-de Shir.

23 Nip-o me no m-rure, net-wu deke Ma-to Shir hur-ur gaan à wua zee ka haag-o ‘Wuksunde o he'ebe n-me m-sa.’ Noa hyenes ma-to un wu toa

---

‡ **Bor-us op o-gaan:17 11:17** Hyen komo: Isha 56:7; Irmí 7:11.



bup o-nip to wu zee à. Amba wu shere ur-hur á, yatt-yo he m-nome á. §

<sup>24</sup> Remen kaane, me no m-rure, koyan no kone be-de Shir, dek no unze no regusute no goksussute yo. Ka da-de ne, noa hyen a ya'aste no ka rii-yo no kone à.

<sup>25</sup> Da-o no ro un kon-se Shir, urege wu ken ro kon wu no m-hyan ryaab-se un wu à, no soksu wu **ba'as-to** un wu, remen Tato no wu ro n-Ton shir à, wu soksutú no ba'as-ut no. <sup>†</sup>

*Cow-yo Yeso rotte un nom  
un ka hyat-to à*

*(Mati 21:23-27; Ruka 20:1-8)*

<sup>27</sup> Ye muunuru o-Urusharima komo, Yeso ma'asuru ut-tuw n-me un **Pyo-o Shir**. Ye ken ye haanuru be-de un wu. Gwomo-ne ye un kon-se Shir ye ro kon be-de un ye un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne un sek-ye ye un **Yahuda**-ne.

<sup>28</sup> Ye cituru wu, ye zeeru, “¿Wan wu ne ya'e wo 'wons-mo wotte un nom un gon ka rem-se?”

<sup>29</sup> Yeso waksuru ye, wu zeeru, “Me eb re, yage um m-cit no o-cot. Shas no me. No shesu me, man ruru no wu ya'e me 'wons-mo un nom un ka rem-se à.

<sup>30</sup> ¿Wan wu ne ya'e **Yohana** ut-gwomo to un yo'os un hun-ne m-ho: Shir ko hun-ne?”

---

§ **Bor-us op o-gaan:23 11:23** Hyen komo: Mati 17:20; 1Kor 13:2.

\* **Bor-us op o-gaan:25 11:25** Mo ken gen-mo un do ci-o <sup>26</sup>Amba, no sokse wu ne ba'as-to un wu á, Tato no wu ro n-Ton shir à wua soksu no ba'as-ut no á. Hyen: Mati 6:15. <sup>†</sup> **Bor-us op o-gaan:25 11:25** Hyen komo: Mati 6:14-15.

<sup>31</sup> Bo ye hogute cot-o un wu à, ma-ut sunuru ye un hi un de un ye. Ye zeeru, “A zee ‘Shir, wu un n-Ton shir tomne **Yohana**,’ wua zee na, ‘¿Ya hante no dekte ma-ut **Yohana** á?”

<sup>32</sup> ¿Amba a hoks m-zee, ‘Hun-ne ye tomne **Yohana**’? A hoks m-zee kaane á.” Ye un hoge un gyer-o un hun-ne, remen ye nepste **Yohanawan-Rwor un Ma-to Shir** wu.

<sup>33</sup> Remen kaane, ye waksuru Yeso, ye zeeru, “Te nap á.”

Yeso ne wu zeeru ye, “To, cin da no nepte wu tomne **Yohana** á, me eb re, man rurú no wu ya’e me ‘wons-mo um nomte ka rem-se á.”

## Bor-us op us-voor

*Sha-mo ut-ma to un  
wa-o-kat un ya-tom-ne*

*(Mati 21:33-46; Ruka 20:9-19)*

<sup>1</sup> Ka da-de ne, Yeso taknu ye m-yoose un sha-mo ut-ma. Wu zeeru ye, “Wu ken net-wu go’e kat-o un anab. Wu rigimsuru o un gagan. Wu hinuru o-kuub remen wu pot ho-mo un anab. Wu nomuru sak-o m-pipir remen ur-er. Bo wu komse à, wu ya’asuru ya-tom ka kat-o. Ka da-de ne, wu arguru m-neke o ken dak-o.\*

<sup>2</sup> Da-o anab nense à, wa-o-kat tomuru ko-guw-wu un wu be-de un ka ya-tom-ye, wu deknú wu kwukwur-de un wu.

<sup>3</sup> Bo ka ko-guw-wu woone be-de un ya-tom à, ye shipuru wu. Ye bu’uru wu, ye yanuru wu. Wu arguru m-ji ut-kom m-zar.

---

\* **Bor-us op us-voor:1 12:1** Hyen komo: Isha 5:1-2.

<sup>4</sup> Ka da-de, wa-o-kat dooru m-tom un wu ken ko-guw-wu un hon. Ka ko-guw-wu a do m-tom à, ye ceruru wu ur-hi. Ye reesuru wu ur-koob.

<sup>5</sup> Wa-o-kat dooru m-tom un wu ken wu. Amba ka wu a do m-tom à, ye hooru wu. Kaane o, ye nome ye ken ye deen. Ye bu'uru ye ken ye, ye homuru ye ken ye.

<sup>6</sup> “M-moka ne wa-o-kat taagute wan-tom, se wà un wu un hon-de un wu, wu wu cone à. Wu zeeru un hur-de un wu, ‘Kay, ka ya-tom-ye yea hyen ‘e-m wà re.’ Ka da-de ne, wu tomuru wà un wu.

<sup>7</sup> “Amba ka ya-tom-ye zeeru un hi un de un ye, ‘Wà-wu un wa-o-kat-wu ka. Haan no a ho no wu remen cim-yo un wu waragte yo ma na.’

<sup>8</sup> Ye shipu wu. Ye hooru wu. Ye jorburu u-de un wu pesto-de o-gagan.”

<sup>9</sup> Bo Yeso komte ye m-rure un ka ma-to à, wu cituru ye. Wu zeeru, “To, ¿ya ne wa-o-kat he m-nom? Se wu haante wu ho-m ka ya-tom-ye, wu ya'as ye ken ye ka kat-o.” Yeso dooru ye m-rure ut-ma. Wu zeeru,

<sup>10</sup> “No karantute be-de un Ma-to Shir unze,  
“ ‘Ta'ar-de ya-ut-ma jore à,  
a muste de kashi ur-ta'ar de ut-ma.

<sup>11</sup> Mo ka senge-mo un Yawe mo.  
Be un na ne rii-yo ut-hyat yo.<sup>†</sup> ”

<sup>12</sup> Bo Yeso rurute ye kaane à, sek-ye be-de un **Yahuda**-ne ye napuru unze ye wu tane be-de un ka sha-mo ut-ma to. Remen kaane, ye hoborte o-cow ye shipt wu. Amba bo ye hyente hun-ne

<sup>†</sup> **Bor-us op us-yoor:11 12:10-11** Hyen komo: Bong 118:22-23.

ut-moor ne à, gyer-o reeru ye. Ye es wu m-ship á.  
Ye yaguru wu. Ye arguru arag-mo un ye.

*Cot-o un top un tar*

*(Mati 22:15-22; Ruka 20:20-26)*

<sup>13</sup> Ka da-de ne, ye tomuru wu ye ken hun-ne ye.  
Ye ro un hoob-o ur-taab remen ye shipt wu, be-de  
un ma-to un wu. **Parisa**-ne ro kon un hun-ne ko-  
Gwomo **Here** ne.

<sup>14</sup> Bo ye woobute à, ye zeeru wu, “Wa-ur-Yoos,  
te nepste wo wa-o-nip-wu o ro. Wo un koos un  
net á. Be un du ne yatt-wu jiishe wu ken á. Wo  
un yoose un hun-ne cow-yo Shir o-nip ne.” Bo ye  
nomte ut-ma kaane à, ye cituru wu. Ye zeeru,  
“¿Hond hond o te top ko-Gwomo **Sisar** hwor-ye  
un tar? ¿Te top, ko te top á?”

<sup>15</sup> Yeso ne, bo wu nepte shepe-o un ye à, wu  
cituru ye. Wu zeeru, “¿Ya un yo ne notte me m-  
ceeb? Hantu no me hwor‡ um gut.”

<sup>16</sup> Ye hanturu wu hwor. Wu zeeru ye, “¿Hoto-o  
wan o ne un jin-ur wan ne no hyane káne?”

Ye waksuru wu. Ye zeeru, “Ai, hoto-o ko-  
Gwomo **Sisar** o. Jin-de un wu de te hyane káne.”

<sup>17</sup> Bo ye waksute wu kaane à, Yeso zeeru ye,  
“Ya'as no ko-Gwomo **Sisar** rii-yo ro yo ma Sisar  
à. Komo no ya'as Shir rii-yo ro yo Shir à.” Bo ka  
hun-ne ye hogute káne à, ye hyanuru hyat-to un  
wu deen.

*Ma-to un ine-mo un margan-ne*

*(Mati 22:23-33; Ruka 20:27-40)*

---

‡ **Bor-us op us-yoor:15 12:15** ut-Girik: denari.

18 Ye ken hun-ne ye ro kon tomso. A ye m-zee **Saduki**-ne. (Ye ro m-zee margan-ne yea ine be-de m-mar á.) Ye haanuru be-ur Yeso. Ye cituru wu. §

19 Ye zeeru wu, “Wa-ur-Yoos o, te o-cot ne te cit wo. **Mosa** genu tu te ka **karamsa**-o unze sek-wu mere, ba ye un mat un ne'a un wu, depete heno un wu ge ka ne'a-wu, wu metuté sek-wu yakar.\*

20 O ken den-o, a makt yan-campo-ne nen ta'yoor. Mat-de co gaaru ne'a. Ye ro woog kum un yakar á, campo maruru.

21 Heno un wu suguru ka ne'a-wu. Tomso ne, ye kum yakar á, ka heno-o dooru m-mar. Wu donde wu à, ká bo-se ne tomso ne, ka heno-o dooru m-mar ba un yakar.

22 Har ka nen ta'yoor-ye, kap mo un ye, ye ga'e ka ne'a-wu à, ye merumsuru. Be-de un ye yatt-wu kume yakar á. Komo ká ne'a-wu ye ga'e à, wu dooru m-mar.

23 To, ho-de m-ine mo un margan-ne, be-de un ka nen ta'yoor-ye, ¿wan wu ne wan ka ne'a gaan wu remen kap mo un ye, ye geeste wu?”

24 Yeso waksuru ye, wu zeeru, “No nap Ma-to Shir á. No napu ne beeb-de Shir á.

25 Ho-de m-ine mo un margan-ne a un ga ut-ge á. Hun-ne a warag untun **yan-tom-ye Shir** n-Ton shir.

26 Urege ne noa cit me ma-to un ine-mo un margan-ne, ¿No wet m-karante takurda-o **Mosa** gene á? Wu ruru na unze wu hogute cor-o Shir n-te yokor-o yar-yo. Shir zeeg wu, ‘Me Shir **Ibrahi**

---

§ **Bor-ús op ús-yoor:18 12:18** Hyen komo: Seng 23:8. \* **Bor-ús op ús-yoor:19 12:19** Hyen komo: Kara 25:5.

wu um ro. Komo wu ma **Ishaku** wu um ro, kap un **Yakubu** ne.<sup>†</sup>

<sup>27</sup> Wu ba Shir o un hun-ne margan-ne á, amba Shir o un yan-hoog. No ba'asute deen."

*Karamsa-to jiishe m-'wons à*

*(Mati 22:34-40; Ruka 10:25-28)*

<sup>28</sup> Wu ken wan-Yoos-de un **karamsa**-o **Mosa** wu hyoknuru be-de un ye. Wu hoguru ma-ut sunute **Saduki**-ne. Bo wu hogute Yeso shaks ye ur-bon ne à, wu cituru Yeso. Wu zeeru, "¿O ke **karamsa**-o jiishe m-'wons?"

<sup>29</sup> Yeso zeeru wu, "**Karamsa**-o jiishe m-'wons à, o ka: 'Hoge no hun-ne ye un dak-o o-**Isra**! Yawe Shir na. Gwomo-ut ro kon á, se Yawe un hon-de un Wu.

<sup>30</sup> Was Yawe Shir ru. Was un wu ne un hur-ur un du ne kap, un kap o un hoog ru ne, un kap nap-us ru ne, komo un 'wons-m ru ne.<sup>‡</sup>

<sup>31</sup> Hoge no **karamsa**-o ayoore-o tomso ne, 'Se no was or no ne m-sok ne bo no wasse hi un no à.'Š Yatt **karamsa**-to jiishe to ka yoor-to m-'wons á."

<sup>32</sup> Bo ka wan-Yoos-de un **karamsa**-o **Mosa** wu, hogute shas-o Yeso à, wu zeeru, "Ka o, Wa-ur-Yoos, o rworog o-nip. Shir o ro ko-Gwomo na. Gwomo-ut ro kon á, se Shir un hon-de un o.\*

<sup>33</sup> Depete net was wu kap un hur-ur gaan, un nap-se un wu ne kap komo un 'wons-mo un wu ne kap, komo wu was un yan-bor-se un wu ne bo

---

<sup>†</sup> **Bor-us op us-voor:26 12:26** Hyen komo: Rwu 3:6. <sup>‡</sup> **Bor-us op us-voor:30 12:29-30** Hyen komo: Kara 6:4-5. <sup>§</sup> **Bor-us op us-voor:31 12:31** Hyen komo: Rewi 19:18. \* **Bor-us op us-voor:32 12:32** Hyen komo: Kara 4:35.

wu ro m-was un hi un de un wu à. O aragte kap yar-mo wu ya'ase Shir à un rem-se a tukse ne be-de ur-**seke** à.”†

34 Yeso napuru ka net-wu shaks wu us-nap ne. Wu zeeru wu, “Kuks wo hiin o tuwut be-de un gwomo-to Shir.” Bo Yeso rurutu wu kaane à, yatt-wu kume jaab-o ut-men wu cit wu yo ken rii-yo á.‡

### *Wan-Gwu*

*(Mati 22:41-46; Ruka 20:41-44)*

35 Bo Yeso ro ur-yoos un **Pyo-o Shir** à, wu cituru o-cot, “¿Re o **yan-Yoos-de o-karamsa** zette unze **Kiristi**, wà **Dawuda** wu?”

36 **Kukt-o Shir** rwo'og **Dawuda** m-zee:

“Yawe zeeg Wan-Koyan re:

“She'et kàne so un kom-o un re un de  
se um rwo'og yan-yage-ut ru  
un kuş-o un na-o ru.” §

37 **Dawuda** un hi un de un wu ak wu, ‘Wan-Koyan,’ urege ka o, ¿Re o **Wan-Gwu** he m-warag wà **Dawuda**?”

Hun-ne deen hogute wu zak-o-zak.

### *Ya-ur-yoos-de o-karamsa*

*(Mati 23:1-36; Ruka 20:45-47)*

38 Bo wu yoose ye à, wu zeeru, “Nom no ja un yan-Yoos-de un **karamsa**-o **Mosa** ne, yan-con-to ut-tuw un carri-to ut-cop ne, un con-to un gas-de m-seeb ne be-de ut-baab.

† **Bor-us op us-yoor:33 12:33** Hyen komo: Hose 6:6.

**op us-yoor:34 12:28-34** Hyen komo: Ruka 10:25-28.

**op us-yoor:36 12:36** Hyen komo: Bong 110:1.

‡ **Bor-us**

§ **Bor-us**

<sup>39</sup> Ye he un kuke-to un yoos un Ma-to Shir, ko o-biki, ye ro un ma'as un hoob-o un deeg-to ur-bon remen ye she'etté she'et-de m-nu.

<sup>40</sup> Myet un kaane ye ro un kuus un saw-to un gwor-ne. Ye ro m-she'et deen un kon-se Shir remen a zeet ye yan-dore un Shir ye hur-ur gaan. Ye, a he ya-ur-koob de jiishe à."

*Yar-mo un ko-gwor*

*(Ruka 21:1-4)*

<sup>41</sup> Bo Yeso she'ete yow yow be-de a un he'edbe m-yar à, wu ma'asu m-gwot un hun-ne deen bo ye m-he'edbe un hwor à. Ya-o-kwum he'edburu hwor deen.

<sup>42</sup> Ka da-de, wu ken ko-koob-wu ko-gwor haanuru wu he'edburu nera ut-yoor.

<sup>43</sup> Yeso agnuru yan-neke-mo un wu be-ur gaan. Wu zeeru ye, "Me no m-rure o-nip, ka ko-gwor-wu ko-koob he'edbute yo jiishe à n-me un be-de a he'edbe m-yar, arge kowan.

<sup>44</sup> Um zeeg yo kà remen ye ken ye he'edbute hiin be-de un yo ro ye deen à be-de un kwum-o un ye. Amba wu, myet un koob-de un wu ne wu he'edbute myet yo ro wu à. Wu ya'aste kap yo wu rotte à."

## Bor-us op us-tet

*A wuks Pyo-o Shir*

*(Mati 24:1-2; Ruka 21:5-6)*

<sup>1</sup> Yeso ro m-rwuun un **Pyo-o Shir**, be-de un yan-neke-mo un wu, wan-gaan cituru wu. Wu zeeru, "Wa-ur-Yoos, gwot gon ka ta'ar-to, un ka caari-to ut-ma to ne."



<sup>2</sup> Yeso zeeru, “¿No hyanag ka caari-to ut-ma to? Kap ka ta'ar-to ro kane à, a wugurse to. Yatt ta'arde a he m-yage n-ton un or un de á.”

*Ur-koob us-cenene ne*  
(Mati 24:3-14; Ruka 21:7-19)

<sup>3</sup> Bo jimite à, Yeso ro tara un **Haag-o un 'yo-se o-Zetun**, ka haag-o ro un gwoṭbe un **Pyo-o Shir** à. Se ye ken ye be-de un yan-neke-mo un wu, (Bitrus wu, **Yakubu** wu, un **Yohana** ne, un Andarawus ne), ye cituru wu pakse.

<sup>4</sup> Ye zeeru, “Te conog o ruru te ¿o ke da-o ne a he m-nom un se ka rem-se? ¿Yo ke rii-yo ne he te m-kute da-o ka rem-se he m-kor à?”

<sup>5</sup> Ka da-de ne, Yeso taknu ye m-yoose. Wu zeeru, “Muut no ut-hi, taasū neṭ ees no á.

<sup>6</sup> Hun-ne deen yeà haan be un no, ye dek jin un de. Ko wu ke wu ro m-zee wu ro **Kiristi**. Yeà ees hun-ne deen.

<sup>7</sup> Tomso, no hoge a un ma-to ur-gun, to ken to yow yow, to ken to ur-hyew ne, no jar no hoge o-gyer á. Se ka rem-se takante, amba a un go hyan ta-de un hono o-dak á.

<sup>8</sup> Ka da-de ne, hun-ne a heete hun-ne ur-gun. Gwomo-ut a heete ut-gwomo ur-gun. Dak-o a nukte to ken be-to un hon un hon. Mer a reese hun-ne ur-koob. Ka rem-se kap, takan-de un re ur-koob de ka, bo hoog-mo o-mat ro m-takan à har arguru kaane.

<sup>9</sup> “Remen no yan-neke-m re ye, ‘She'et no zongse!’ Hun-ne a eeg no be-de un yan-piish ut-ma. Yeà bu no m-dum n-me un kuke-to un yoos un Ma-to Shir. Hun-ne a eeg no be-de un gwamna-ne un gwomo-ne ne. Yeà nom yo kà

remen no<sub>1</sub> yan-neke-m re ye. Amba kap un<sub>1</sub> kaane ne, noa kum o-cow remen no<sub>1</sub> rurutú ye **Ma-to m-Rerem** to Shir.

<sup>10</sup> Rii-yo ka rem-se takante, a rure baag-to un hun-ne kap **Ma-to m-Rerem** to Shir.

<sup>11</sup> Da-o a he no m-ship à, a heete no be-de un yan-piish ut-ma. Rii-yo no nekute no jar no ryegen un rii-yo no he m-rwor á. Un ka da-o, kap rii-yo Shir ya'e no à, yo no he m-rwor remen no ye ro tep un hi un no á. **Kukt-o Shir** o ro tep be un no.\*

<sup>12</sup> “Un ka da-o ne, sek-wu wua ya'as heno un wu a hoot wu. O-tato tomso ne oa ya'as wà un o. Yakar yea ine eso ye rur rii-yo tat-ne ye un ye un in-ne ye un ye ne nome à yo un ba ur-bon har yea ru a ho ye.

<sup>13</sup> Ko wu ke net-wu wua yage no remen no yan-neke-m re ye. Amba kap wu hokse m-gaag un men-to un wu har ta-de un hoog-o un wu à, wua posse ra-o Shir.†

*A su ur-koob deen*  
(Mati 24:15-28; Ruka 21:20-24)

<sup>14</sup> “Wu karunte ka ma-to à, yage wu nep to. ‘Noa hyen a shereg yo ken rii-yo Shir yage à, be-de udepe a sher yo á.’ Yoa naas **Pyo-o Shir**. No hun-ne ye ro un dak-o o-Judiya à, no hyene ka rii-yo, no som be-de ut-haag.‡

---

\* **Bor-us op us-tet:11 13:9-11** Hyen komo: Mati 10:17-20; Ruka 12:11-12. † **Bor-us op us-tet:13 13:13** Hyen komo: Mati 10:22.

‡ **Bor-us op us-tet:14 13:14** Hyen komo: Dane 9:27; 11:31; 12:11.

15 Wu ro tara n-ton ʊr-doob de o-kuke o ʊn wu à, wu kergene á taase wu cuw n-me o-kuke, remen wu deKenté to ken saw-to to ro n-me á.

16 Wu ro o-kat à, wu jar wu warag dek ʊr-matuku o-hur á. §

17 ʊn ká ho-to, ne'a-ne yan-yakar-ye ro ʊn su ʊr-de à, ʊn ya-ʊt-uub ne yea su ʊr-koob.

18 No kon Shir taase ka rem-se woon no da-o o-gos.

19 Remen gon ka su ʊr-koob de, ʊn ká ho-to a jiish cin da-o Shir nome hono o-dak à. Komo a do de m-nom n-co á har da-o ba m-ta.

20 Amba Wan-Koyan hak ka ho-to ʊn su ʊr-koob to. A ro zeege remen kaane á, yatt net-wu roa kus á. Remen con-to ʊn ká ye Shir daage à, o rwo'e wu hept ka su ʊr-koob o.

21 ʊn ka da-o, net zee no, '**Kiristi**, wu ka kane,' ko wu ken net-wu zee no, 'Wu ka reen,' no jar no dek ma-to ʊn wu á.

22 Yan-rwor ʊn ma-to Shir ye ʊt-bo yea ine, wu ken a zee, 'Me ro **Kiristi**,' har yea kute no caari-to ʊt-hyat ʊn se ken rem-se ʊs-myot se ne se no cete m-hyan á. Ye ro m-nom ʊn ka rem-se remen ye eeste ye Shir daage à, o rwo'e ye hokste.

23 Amba ma'as no zongse. ʊm russute no ma-to ʊn ka rem-se ba se ʊn takan."

*Muun-m Yeso Wan-Gwu  
(Mati 24:29-31; Ruka 21:25-28)*

24 "Da-o a komse swo ʊr-koob, ʊn ká ho-to,  
" 'ho-ʊr a nom o-comb.

---

§ Bor-ʊs op ʊs-tet:16 13:15-16 Hyen komo: Ruka 17:31.

O-reng komo yoa do nom o-mok á.\*

<sup>25</sup> Regen a ma'as m-he'emende n-dak.

Bon rem-se Shir hwoone n-kuš o Shir à,  
se à nuktusse.†

<sup>26</sup> “Ka da-de ne, hun-ne deen yea hyen me **Wà-wu un net**, me m-neke ne n-me ut-ke'ente ut-gos ne un caari-mo m-cecas ne mo ur-bon.‡

<sup>27</sup> Ka da-de ne, man tomon **yan-tom-ye Shir**, ye kargunse ka ye wu daage à, ya-ur-horim un ya-ur-horan ne un yan-so-o-baar ne o-ye'er ne, yan ko kene ye Shir daage à, **yan-tom-ye Shir** a kargunse ye.

*Ma-to o-rum*

*(Mati 24:32-35; Ruka 21:29-33)*

<sup>28</sup> “M-moka, yoos no yo ken yo be-de o-rum. Da-o no hyene jet-se un yo cirig m-tupne, nap no unze gos-o nomoste yow yow.

<sup>29</sup> Remen kaane da-o no hyene kà rem-se ro m-takan, no nak o ka unze da-o woosunte yow yow.

<sup>30</sup> Nip-o me no m-rure, kà zaman-yo yoa te á se ka rem-se kap se nomoste.

<sup>31</sup> Ton-o shir, o-dak ne toa tees, amba ma-ut re toa te á.

*She'et zongse*

*(Mati 24:36-44)*

<sup>32</sup> “Amba da-o ka rem-se he m-takan à, ká ho-de yatt-wu he m-nap á. Ko **yan-tom-ye Shir** n-Ton shir, ye nep da-o ka rem-se he m-takan á. Ko Wà

---

\* **Bor-ús op us-tet:24 13:24** Hyen komo: Isha 13:10; Jowe 2:10,31; 3:15; Hyan 6:12; Izik 32:7. † **Bor-ús op us-tet:25 13:25** Hyen komo: Isha 34:4; Hyan 6:13; Jowe 2:10; Isha 13:10. ‡ **Bor-ús op us-tet:26 13:26** Hyen komo: Dane 7:13; Hyan 1:7.

un hi un de un wu, wu nap á. Se o-Tato un wu un  
hon-de un wu. Wu nape da-o se he m-takan à. §

<sup>33</sup> Cin da no nepte da-o ka rem-se he m-takan á,  
ma'as no zongse, yish hooge!

<sup>34</sup> Sha-mo ut-ma mo ka. Haan-mo un **Wà-wu un  
net**, a nom untun wa-o-hur wu ine rur ur-hyew  
à. Wu wongsuru ya-m-senge, ko wu ke un senge-  
mo un wu ne. Wu dekuru wu ken wan-gaan wu,  
wu zeeru wu ere wu o-hur, wu ma'as yish hooge.\*

<sup>35</sup> “Ma'as no yish hooge remen no nap da-o wa-  
o-hur he m-jo'on á. ¿Kõ m-rim mo wu he m-jo'on,  
ko da-o purge, ko kiit ro us-kan, ko n-sot?

<sup>36</sup> Taase wu woõn no ba o-sakto, no m-rew.

<sup>37</sup> Ma-to me no m-rure à, me un rure ko wu ke,  
wu ma'as zongse.”

## Bor-us op us-nass

*Yan-co gamag ur-hi de un yage-ut Yeso  
(Mati 26:1-5; Ruka 22:1-2; Yoha 11:45-53)*

<sup>1</sup> Kuks ho-ut yoor **Yahuda**-ne nomot biki-to ye  
ro m-nom à **Biki-o m-Pas** un **Biki-o ut-Burodi  
to ba m-Yist** ne. Gwomo-ne ye un kon-se Shir un  
yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne ye hooburu  
cow-yo un ship un Yeso ur-hyow ba hun-ne ye un  
nap, ye hoot wu.\*

<sup>2</sup> Amba ye zeeru, “A ship wu ho-de o-biki á,  
taase hun-ne 'yons o-zaaz.”

---

§ **Bor-us op us-tet:32 13:32** Hyen komo: Ruka 12:36-38.

\* **Bor-us op us-tet:34 13:34** Hyen komo: Ruka 12:36-38.

\* **Bor-us op us-nass:1 14:1** Hyen komo: Rwu 12:1-27.

*A duusute Yeso nom-mo m-shi'igin  
un bo-o o-Betanya  
(Mati 26:6-13; Yoha 12:1-8)*

<sup>3</sup> Yeso ro bo-o o-Betanya un hur-o Simon ko-**cim**. Wu ro un re un rii-yo m-re, wu ken ne'a-wu cownuru un ur-batta ne de un now-mo m-shi'igin<sup>†</sup> mo un hwor deen. Wu bu'uguru nu-de un ka tur-de. Wu duusuru Yeso mo ur-hi.<sup>‡</sup>

<sup>4</sup> Bo wu duusute wu mo à, ye ken ye, ye ro kane à, ye swooru us-ryaab. Ye zeeru or un ye ne, “¿Ya hante atte m-naas m-now kaane?”

<sup>5</sup> Now-mo woose net nom senge-mo ut-ho zungu-us tet [300] wu kumut ka hwor-ye. Depete a beeb mo a yaas koob-ne ka hwor-ye.” Ye kangsuru wu.

<sup>6</sup> Bo Yeso hogute ma-to un ye à, wu zeeru ye, “Yage no wu. ¿Remen yan o notte wu m-rangse? Wu nomutu me rii-yo ur-bon.

<sup>7</sup> Ko o ke da-o no mosse un koob-ne ne. Da-o no cone à, ka da-o, no he ye m-'ya m-yar. Amba me, no mosse un me ne ho-ur bi á. §

<sup>8</sup> Wu nomog rii-yo wu hokse m-nom à. Wu duusute wur-o re now-mo m-shi'igin remen zongeto un duk re.

<sup>9</sup> Nip-o me no m-rure, kap be-de a he rwor un **Ma-to m-Rerem** à, hono o-dak kap rii-yo ka ne'a-wu nome à, a ma'as yo m-rwor remen a bakste un wu ne.”

<sup>†</sup> **Bor-us op us-nass:3 14:3** now-mo m-shi'igin ut-Girik: nardi.

<sup>‡</sup> **Bor-us op us-nass:3 14:3** Hyen komo: Ruka 7:37-38. § **Bor-us op us-nass:7 14:7** Hyen komo: Kara 15:11.

*Yahudas ya'aste Yeso**(Mati 26:14-16; Ruka 22:3-6)*

<sup>10</sup> Da-o Yeso un yan-neke-mo un wu ne ro m-nom **Biki-o m-Pas** à, Yahudas Iskariyoti, wangaan be-de un ka op un yoor-ye, haaru be-de un Gwomo-ne ye un kon-se Shir remen ye hongsuté bo wu he ye bobse un Yeso à.

<sup>11</sup> Bo ye hogute kaane à, ye nomuru o-zak. Ye essuru ut-ma un wu ne yea ya'as wu hwor. Wu ne wu zeeru hoob-o o-cow wu ya'aste Yeso un kom-to un ye.

*Yeso reeg Biki-o m-Pas un**yan-neke-mo un wu ne**(Mati 26:17-25; Ruka 22:7-14,21-23; Yoha 13:21-30)*

<sup>12</sup> A woon da-o un ho-de ur-takan de **Biki-o ut-Burodi to ba m-Yist**, ho-de un m-penem un ca remen baks un ho-de ye rwuunte o-Masar à. Yan-neke-mo un wu ye zeeru wu. “¿Ke ne o o cone te he te nomo wo rii-yo m-re yo **Biki-o m-Pas**?”

<sup>13</sup> Wu tomuru nen yoor be-de un yan-neke-mo un wu. Wu zeeru ye, “Cow no o-bo. Da-o no cove, no go'one un wu ken campo-wu ne. Wu ro un tur-de m-ho ne ur-hi. No dore wu.

<sup>14</sup> Hur-o wu cuwe, no cuw no zee wa-o-hur, ‘Waur-yoos-wu zee, “¿ke ne o wu he m-comse ne wu reet **Biki-o m-Pas** un yan-neke-mo un wu ne?” ’

<sup>15</sup> Wu a kute no caari-o o-kuke o a ma'e n-ton un or un o o-kuke à. O ro zongse us-saw ne n-me. Káane o, no he na m-nome rii-yo o-biki.”

<sup>16</sup> Yan-neke-m Yeso ruuru. Ye cowuru o-bo. Ye 'wossuru bo Yeso ruru ye à. Ye nomuru wu rii-yo m-re yo **Biki-o m-Pas** káne.

17 Bo ho-ur hebute à, Yeso wooru mosse un ka op un nen yoor-ye ne.

18 Ye ro m-re un rii-yo m-re, Yeso zeeru ye, “Nip-o me no m-rure. Wu ken wan-gaan-wu be un no, wua ya’as me un kom-to un yan-yage-ut re, wu te m-re te un wu ne à.”\*

19 Men-ut naasuru ye, ye taknuru us-cot un gaan un gaan. Ko wu ke wu zeeru, “¿Me wu o?”

20 Wu zeeru ye, “Wan-gaan be un no, no nen op un yoor, wu tette m-re kok-ur gaan à.

21 Wu dooru ye m-zee, remen me **Wà-wu un net**, man meres bo a gene be-de un Ma-to Shir à. Amba ka net-wu he me m-ya’as à, wua su ur-koob, otte a ro makt wu un hono o-dak á, roa jiish wu.”

*Yeso kutute yan-neke-mo un wu  
cow-yo un baks un mar-mo un wu  
(Mati 26:26-30; Ruka 22:15-20; 1Kor 11:23-25)*

22 Ye ro un re un rii-yo m-re, Yeso dekurur ur-burodi, wu bomuru Shir. Ka da-de ne, wu bosruru, wu wonguru ye. Wu zeeru ye, “Hombe no, wur-o re o.”

23 Wu deknuru ya o-kok un ho-mo un yakar-ye un ‘yo-yo o-anab ne. Bo wu nomte ur-bongon be-de Shir à, wu ya’asuru kap mo un ye. Ye swooru.

24 Wu zeeru, “Hyo-m re mo mo un shoos un swor o-nu o Shir suru no à, mo a he m-dusune remen hun-ne deen à.†

---

\* **Bor-üş op uş-nass:18 14:18** Hyen komo: Bong 41:9. † **Bor-üş op uş-nass:24 14:24** Hyen komo: Rwu 24:8; Irm 31:31-34.



25 Nip-o me no m-rure man do swo un ho-mo o-anab á, se ka ho-de um he m-swo m-pu mo à, be-de un **Gwomo-to Shir** à.”

26 Bo wu komte ye m-rure kaane à, ye huru Sep-o ur-Bongon de Shir. Ye ruuru, ye haaru un **Haag-o un 'yo-se o-Zetun**.

*Bitrus a nom she-mo un nap-m Yeso*

*(Mati 26:31-35; Ruka 22:31-34; Yoha 13:36-38)*

27 Yeso zeeru ye, “Kap-m no noa som me. Me un zee yo ka remen a geneste be-de un Ma-to Shir unze:

“ ‘A ho wa-ur-gut de un ca,  
us-rek ca he m-caage.’<sup>‡</sup>

28 Amba da-o a 'yonsu me un hoog ne, man be no m-wo un dak-o o-Gariri.”<sup>§</sup>

29 Bitrus zeeru, “Ko ye som wo kap, me kam man som wo á.”

30 Yeso zeeru wu, “Nip-o me wo m-rure, Bitrus, ko un ka tet-mo mo roone à, rii-o keeg-yo o-kiit kenet so-o yoor, wo nom she-mo un nap-us re so o-tet.”

31 Bitrus shasuru m-'wons ne. Wu zeeru, “Ko a roa ho me mosse un wo ne, man nom she-mo un nap-m ru á.” Kap mo un ye ka ye zee.

*Yeso konog Shir*

*un Haag-o un 'yo-se o-Zetun*

*(Mati 26:36-46; Ruka 22:39-46)*

32 Yeso ne un yan-neke-mo un wu ne, bo ye heete un **Haag-o un 'yo-se o-Zetun** à, ye wooru

---

<sup>‡</sup> **Bor-us op us-nass:27 14:27** Hyen komo: ZeKa 13:7. <sup>§</sup> **Bor-us op us-nass:28 14:28** Hyen komo: Mati 28:16.

de ken tuk-de de a m-zee o-Gesemani à. Yešo zeeru ye, “She'et no kàne, um konoste Shir.”

<sup>33</sup> Wu dekuru Bitrus un **Yakubu** un **Yohana** ne, wu taknu swor ur-koob deen. Wu ro us-barag, men-ut naasute wu deen.

<sup>34</sup> Wu zeeru ye, “Men-ut naasute me deen. Wo hyene, o zee mett hoog á. Wasu no me kàne, no she'et zongse.”

<sup>35</sup> Wu arguru co hiin. Bo wu arge o-co à, wu kwukuru n-dak, wu konuru Shir. Wu zeeru, “¿Ko nomutu wo o dossu me ka swo ur-koob de?”

<sup>36</sup> Wu dooru m-zee, “Abba,\* Tato re, ko yo ke rii-yo yo ro m-nome be un du. Um conog o dossu me ka swo ur-koob de. Amba yanze barag-üş re se o he m-dore á, se barag-üş ru.”

<sup>37</sup> Bo wu muunte be-de ye ro à, wu 'wossuru ye ro m-rew. Wu zeeru Bitrus, “¿Simon, rew-mo no rotte? Ashi, ¿noa hoks m-she'et zongse ko hiin á?”

<sup>38</sup> She'et no zongse, yish hooge, no ma'as un kon-se Shir, taase no he'ebe **ur-ba'as** da-de a megre no. Me un zee yo ka remen kukt-o tunuste o nom rii-yo depe à, amba wur-o rott m-'wons á.”

<sup>39</sup> Ka da-de, Yešo dooru m-warag komo wu yage ye. Wu konuru Shir. Wu dooru m-rwor bo wu ro rworge à.

<sup>40</sup> Har m-moka komo, wu dooru m-muun. Wu 'wossuru ye ro m-rew. Rew-m bupste ye deen. Bo ye zutute à, ye taaguru ma-to ye he wu m-shas à.

<sup>41</sup> Wu dooru m-warag remen wu konot Shir. Bo wu do m-muun, o atette-o à, wu zeeru, “¿Har m-moka wuwe-de no rotte m-rew ne? Bo'osute

---

\* **Bor-üş op uş-nass:36 14:36** ut-Arameki: Abba.

kaane, da-o wooste. Gwoṭ me **Wà-wu un net**, a ya'astu me un kom-to un ya-ut-**ba'as**.

<sup>42</sup> Ine no, a kew no wu! Gwoṭ! Ká net-wu ya'asu me à, wu ka yow yow."

*Yahuda-ne shik Yeso*

*(Mati 26:47-56; Ruka 22:47-53; Yoha 18:3-12)*

<sup>43</sup> A kane, rii-yo wu bitute nu, Yahudas, wangaan be-de un ka op un yoor-ye, wu woosunte un moor-to un hun-ne ne deen. Ye ro ut-magay ne ut-ko ne. Gwomo-ne ye un kon-se Shir, un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne, un sek-ye ye un **Yahuda-ne**, ye tomnu ye.

<sup>44</sup> Wu he wu m-ya'as à, wu be'este wu gemeste ur-hi un ye ne unze, "Wu um he m-hamat à wu wu ship no wu, no neke un wu ne, no 'er wu ur-bon ne."

<sup>45</sup> Bo un woon-m Yahudas wu haaru be-ur Yeso, wu zeeru, "Wa-us-Nap." Yahudas hamturu wu.

<sup>46</sup> Ye hwooru ut-kom, ye shipuru wu.

<sup>47</sup> Se wangaan be-de un **yan-neke-m Yeso** ye wu ro eso kane à, wu muusuru magay-o un wu. Wu ceturu ko-guw-wu un ko-Gwomo-wu un kon-se Shir. Wu kupsuru wu o-to.

<sup>48</sup> Yeso zeeru ye, "¿No un rwuun ut-magay ne ut-ko ne, no shipt me untun ko-hyow?"

<sup>49</sup> Ko de ke ho-de me mosse un no ne un **Pyo-o Shir**, me no m-yoose. No ship me á. Amba se a nomutu me bo a gene be-de un Ma-to Shir à."<sup>†</sup>

<sup>50</sup> Ka da-de ne, yan-neke-mo un wu kap ye yaguru wu. Ye arguru m-som.

<sup>†</sup> **Bor-us op us-nass:49 14:49** Hyen komo: Ruka 19:47; 21:37.

51 Se wu ken wan-campo wu, wu cop rii á se o-gund un hon-de un o, wu doruru Yeso. Bo wu dorute Yeso à, ye shipuru wu.

52 Ye rumsuru gund-o un wu. Wu somuru bo Shir mate wu à.

*A heete Yeso be-de un piish ut-ma*

*(Mati 26:57-68; Ruka 22:54-55,63-71; Yoha 18:13-14,19-24)*

53 Ye nekuru un Yeso ne be-de un ko-Gwomo-wu un kon-se Shir. Kap Gwomo-ne ye un kon-se Shir un sek-ye ye un **Yahuda**-ne, un yan-Yoos-de un **karamsa**-o **Mosa** ne ye morguru be-ur Yeso.

54 Bitrus ne wu donduru wu m-pupa ne har un 'woog-o un hur-o ko-Gwomo-wu un kon-se Shir. Wu she'eturu be-de un guw-ne ye un ko-Gwomo-wu un kon-se Shir. Wu ro un hwo'ot o-ra mosse un ye ne.

55 A kane Gwomo-ne ye un kon-se Shir un **Morog-de un Sek-ye** ne, yan-ya-ut-ma, kap ye hooburu rii-yo a hette m-zee Yeso nomog **ur-ba'as** à remen ye hoot wu, amba ye kum á.

56 Ye ken ye deen ye sakkuru wu ut-ma ut-bo amba ma-to un ye to haan ut-gaan á.

57 A kane komo ye ken campo-ne ye inuru eso, ye dooru wu ce'e ut-bo:

58 Ye zeeru. "Te hogute wu zeeg wua hees **Pyo-o Shir** o hun-ne ma'e à, rii-yo ho-ut tet nomot wu me'es o hor-o, yanze ne ma-to un ko-hun á."<sup>‡</sup>

59 Kap un kaane ne, ma-to un ye to haan ut-gaan á.

---

<sup>‡</sup> **Bor-us op us-nass:58 14:58** Hyen komo: Yoha 2:19.

60 Ko-Gwomo-wu un kon-se Shir wu inuru n-tete o un ye. Wu cituru Yeso. Wu zeeru, “¿Wo un to ken ma-to ne to o he m-shas, be-de un ma-to ka hun-ne ye ro m-rwor mosse un wo ne?”

61 Amba Yeso ro temb o un wu. Wu shas ut-ma á. Ko-Gwomo-wu un kon-se Shir wu dooru wu m-cit komo. Wu zeeru, “Ashi, ¿wo wu, **Kiristi**, Wà-wu un wa-o-kwum-wu Shir tomnu te?”

62 Yeso zeeru, “Me wu. § Noa hyen me komo, me **Wà-wu un net**, me tara un kom-o ur-re o Shir Wa-ur-Beeb. \* Noa hyen komo me m-rwuun n-me ut-ke'ente n-Ton shir.” †

63 Ko-Gwomo-wu un kon-se Shir swooru us-ryaab deen. Wu yishuru gund-o un wu. Wu zeeru, “¿To ke ma-to a cone m-hoge komo?”

64 No hogute de yo'og-o wu yo'oge Shir à! ¿Re no hyan?”

Ye zeeru, “Wu wooste m-ho!” ‡

65 Ye ken ye taknu wu m-copse m-ta. Ye hokkuru wu yish, ye wosuru wu ur-dembe. Ye zeeru, “Ruru te wu wosu wo m-moka à!” Guw-ne komo ye ma'asuru wu un hwooge ut-raag.

*Bitrus nomog she-mo un nap un Yeso*

*(Mati 26:69-75; Ruka 22:56-62; Yoha 18:15-18,25-27)*

66 Ye ka ro un kuke-o a ma'e n-ton un or un o o kuke à. Ye ro un piishe un Yeso ut-ma. Bitrus ro o-'woog n-dak. Wu ken wan-ne'a-wu ne, ko-guw-wu un ko-Gwomo-wu un kon-se Shir,

§ **Bor-üş op uş-nass:62 14:62** Hyen komo: Rwuu 3:14.

\* **Bor-üş op uş-nass:62 14:62** Hyen komo: Bong 110:1.

† **Bor-üş op uş-nass:62 14:62** Hyen komo: Dane 7:13. ‡ **Bor-üş op uş-nass:64 14:64** Hyen komo: Rewi 24:16.

<sup>67</sup> wu hyanuru Bitrus ro un hwo'ot o-ra. Wan-ne'a gwoṭuru Bitrus, wan-ne'a zeeru, "Wo mosse un Yeso ne ka wa-o-Nazaret-wu."

<sup>68</sup> Amba Bitrus nomuru m-she. Wu zeeru, "Me nap yo wo rwor á." Wu arguru m-rwuun un 'woog-o un pyo. Keeg-o o-kiit kanuru.

<sup>69</sup> Ka wan-ne'a-wu komo dooru gwoṭ un Bitrus. Wu taknu rure un ye ro eso eso kane à, "Wu ka, **wan-neke-m Yeso** wu."

<sup>70</sup> Amba Bitrus dooru m-nom m-she komo.

Bo doote hiin à, ye ro kane eso eso à, ye zeeru Bitrus, "Nip-o, wo **wan-neke-m Yeso** wu remen wa-o-Gariri o ro."

<sup>71</sup> Wu taknu us-tonḁ. Wu zeeru, "Me nap ka net-wu wu notte un ma-to un wu á."

<sup>72</sup> Un ra-o wu komte m-rwor à, un gyept-o un yish, keeg-o o-kiit kanuru ayoore-o. Bitrus baksuru ma-to Yeso ruru wu à. Unze "rii-o keeg-o o-kiit kenet so-o yoor, wo nom she-mo un nap-us re so o-tet." Bo wu bakste ká ma-to à, wu heburu us-'won.

## Bor-us op us-taan

*A heette Yeso be-ur Biratus*

*(Mati 27:1-2,11-14; Ruka 23:1-5; Yoha 18:28-38)*

<sup>1</sup> Bo ish geste à, Gwomo-ne ye un kon-se Shir, un sek-ye ye un **Yahuda**-ne, un yan-Yoos-de un **karamsa-o Mosa** ne, bo un yan-ya-ut-ma, ye gamuru ur-hi, ye nekurū un Yeso ne, ye ya'asuru **Biratus** wu. **Roma**-ne sagbute Biratus Ko-Gwamna-wu un ka dak-o.

<sup>2</sup> **Biratus** cituru Yeso, "¿Wo wu ro ko-Gwomo-wu un **Yahuda**-ne?"

Yeso zeeru wu, “Ee, o rworog hond hond.”

<sup>3</sup> Gwomo-ne ye un kon-se Shir ye ma'asuru wu un sakke ut-**ba'as** deen.

<sup>4</sup> **Biratus** dooru wu m-cit komo. Wu zeeru, “¿Wott o ken shas-o o he m-shas á? ¿Hoge moor-to ut-**ba'as** to ye seku wo-à?”

<sup>5</sup> Yeso do m-shas á, har **Biratus** bopuru o-nu.

*Hun-ne zeeg a kem Yeso n-te o-kan*

*(Mati 27:15-26; Ruka 23:13-25; Yoha 18:39—19:16)*

<sup>6</sup> To, da-de un ka biki-o, **Biratus** weste m-ho'sunde un wa-**ur-ba'as**-wu a ka'e à, wan-gaan wu hun-ne kone à.

<sup>7</sup> Wu ken wu ro kon wu a m-zee Barabas à. Wu ro ke'o à, mosse un ye ken yan-koob-de o-dorotte ye ne à, ye ho'e net be-de m-dum à.

<sup>8</sup> Hun-ne ut-moor ne hyoknuru, ye taknuru us-kon be-ur **Biratus**, ye ro m-zee wu nomu ye rii-yo wu we-te m-nom à.

<sup>9</sup> **Biratus** cituru, “Wata, ¿no un con o um hosu no ko-Gwomo-wu un **Yahuda**-ne?”

<sup>10</sup> Wu un cit ye kaane remen wu nepste unze shoob-de rwo'e Gwomo-ne ye un kon-se Shir ye ya'aste wu.

<sup>11</sup> Amba Gwomo-ne ye un kon-se Shir sho'ogsuru hun-ne ut-moor ne remen **Biratus** ho'osuntú ye Barabas.

<sup>12</sup> **Biratus** dooru ye m-zee komo, “¿Ya um he m-nomu ne un ka wu no zee wu ro ko-Gwomo-wu un **Yahuda**-ne?”

<sup>13</sup> Ye 'yonsuru us-cor komo, ye zeeru, “Kam wu n-te o-**kan**.”

14 **Biratus** zeeru, “¿Remen yan o ne? ¿Yan rii-yo ne wu nome?”

Ye dooru 'yonsu us-cor, ye zeeru, “Kam wu de n-te o-**kan**.”

15 **Biratus** ne, bo wu cone nome un moor-to un hun-ne bo ye cone à, wu ho'osuru ye Barabas. Wu rwo'uru a bu Yeso us-bukkun. Da-o a komse wu m-dum us-bukkun à, wu ya'asuru karma-ne, ye kemet wu n-te o-**kan**.

*Karma-ne nomote Yeso ur-ar*

*(Mati 27:27-31; Yoha 19:2-3)*

16 Karma-ne heeturu Yeso un 'woog-o un pyo-o **Biratus**. Ye morogsuru kap ye kuse un kur-de un ye à.

17 Ye cupuru wu cop-o un ho-m jaas-mo o ut-gwomo. Ye ceeru o-gond o un yokor, ye cupuru Yeso ur-hi.

18 Ka da-de ne, ye taknu wu ur-gas de ur-ar. Ye zeeru, “Ko-Gwomo, hoog ru she'et, ko-Gwomo-wu un **Yahuda**-ne.”

19 Ye ko'oturu wu ur-hi o-ko o-ko, ye copsuru wu m-ta. Ka da-de, ye kwukturu n-co o un wu unze dorotte-o ka ye wu m-nome.

20 Da-o ye komse wu m-nome ur-ar à, ye possuru wu ka cop-o un ho-m jaas-mo o, ye muuturu wu o ma un wu cop-o, ye ruuturu wu n-do remen ye kemet wu n-te o-**kan**.

*A kamag Yeso n-te o-kan*

*(Mati 27:32-44; Ruka 23:26-43; Yoha 19:17-27)*

21 Bo ye ro wu m-ruut à, ye go'onuru un wu ken wu ne. A ro wu m-zee Simon wa-o-Kireni, tato Arekanda ne un Rupus. Wu ro m-jo'on so o-kat.



Ye gakturu wu, wu dek ka **kan-o** ye hette kam un Yeso à.\*

<sup>22</sup> Ye ruuturu Yeso de ken be-de, a de m-zee o-Gorogota, (wata, be-de un caar-o ur-hi).

<sup>23</sup> Bo ye woote wu kane à, ye tebburu wu m-modi mosse us-baat ne se a m-zee o-**mur** à. Ka baat-se ro m-haab m-hoog, amba wu swo á

<sup>24</sup> Ka da-de ne, ye kamuru wu o-**kan**. Bo ye kemte wu à, ye wonguru hi un de un ye cop-to un wu. Ye ro un nom o-gwambe remen ye hyenet rii-yo kowan he m-kum à.†

<sup>25</sup> Kwom-us jero se n-sot, ye kame wu n-te o-**kan**.

<sup>26</sup> Wu a kame o-**kan** à, ye ro un gen un **ba'as-de** un wu a sakuru n-ton un hi-de un wu. Ba'as-ur Yeso de ka, "Ko-Gwomo-wu un **Yahuda**-ne."

<sup>27</sup> Ye kamuru wu un yan-kwup-de un hun-ne ne nen yoor n-te ut-kan, wan-gaan un kom-o Yeso o ur-re, wan-gaan un kom-o ur-kwanta.‡§

<sup>29</sup> Ya-m-arag un cow ye zeeru wu m-rure un ma-ut jaas-to. Ye ma'asuru wu m-pakte ur-hi, ye un zeebe, "Huun! Wo wu zee woa hees **Pyo-o Shir**, o warag o do m-ma ho-ut tet à,\*

<sup>30</sup> kergene o-**kan**, o gu hi un du!"

---

\* **Bor-us op us-taan:21 15:21** Hyen komo: Roma 16:13.

† **Bor-us op us-taan:24 15:24** Hyen komo: Bong 22:18. ‡ **Bor-us op us-taan:27 15:27** Mo ken gen-mo un do ci-o kwooz un eer

28 Bo ye kemte ye kaane à, ye shooste Ma-to Shir to wu rwo'e wu ken wu gen to à, "Ye mossute wu un ya-ut-ba'as ne." Remen ye muste wu unze wa-ut-ba'as-wu wu ro. Hyen: Ruka 22:37.

§ **Bor-us op us-taan:27 15:27** Hyen komo: Isha 53:12. \* **Bor-us op us-taan:29 15:29** Hyen komo: Bong 22:7; 109:25; Mark 14:58; Yoha 2:19.

31 Kaane tomso Gwomo-ne ye un kon-se Shir un yan-Yoos-de un **karamsa**-o **Mosa** ne ye ma'asuru wu un nome ur-ar un hi un de un ye. Ye zeeru, “Wu guug ye ken ye, wu hoks gun hi un de un wu á.

32 Urege wu ro **Kiristi**, ko-Gwomo-wu un **Isra**-ne wu, kergene o-**kan** m-moka a hyenet a dekt!” Ka ye a kame ne mosse un wu ne à, ye ma'asuru wu ut-reeb.

### *Mar-m Yeso*

*(Mati 27:45-56; Ruka 23:44-49; Yoha 19:28-30)*

33 Ho-ur ro ur-hi hond hond, comb-o swoonuru hono o-dak kap har kwom-us tet-se m-rim.

34 Kwom-us tettü ne Yeso 'yonsuru us-cor 'wons-m-'wons, wu zeeru un rem-de un wu, “Eroi, Eroi, ¿rama sabaktani?” Ünze, “Shir re, Shir re, ¿remen yan o ne o jorutu me?”†

35 Ye ken ye ro kane eso eso. Bo ye hogute kan-us Yeso à, ye nap yo wu ro m-zee á, ye zeeru, “Hogu no, wu ro un eeg-us **Ereja**.”

36 Wan-gaan be-de un ye wu somnuru o-rek, wu shoosuru o-poog un ho-mo o-anab-mo o-zambo. Wu sakuru n-te o-ko, wu tebburu Yeso wu su. Wu zeeru, “Yage a hyenet ko **Ereja** a haan wu kerguntute wu à.”‡

37 Ka da-de ne, Yeso 'yonsuru us-cor 'wons-m-'wons. Hoog-o un wu arguru m-neke.

38 Bo Yeso merte à, gund-o a sente ish-o un “Be-de un Shir de jiishe ba m-kukop à” un **Pyo-o Shir**

---

† **Bor-us op us-taan:34 15:34** Hyen komo: Bong 22:1. ‡ **Bor-us op us-taan:36 15:36** Hyen komo: Bong 69:21.

un bo-o o-Urusharima, o yishuru zee-mo n-ton har n-dak.Ş

<sup>39</sup> Wan-co-wu un karma-ne o-zungu wu ro káne eso, wu hyanuru mar-m Yeşo. Wu zeeru, “Nip-o, ka net-wu **Wà-wu Shir** wu.”

<sup>40</sup> Ye ken ne'a-ne ye ro kon tomso, ye ro m-segbe rii-yo nome à. Be-de un ye **Meri** ro kon wa-o Magudarin, Sarome wu, **Meri** inu **Yakubu** rek-wu un Yosi.

<sup>41</sup> Da-o Yeşo ro un dak-o o-Gariri à, Kà ne'a-ne ye, ye ro wu m-dore. Ye ro wu m-reegte. Ye ken ne'a-ne ye ro kon tomso ne deen ye shie wu o-Urusharima à.\*

### *A jok u-ur Yeşo*

*(Mati 27:57-61; Ruka 23:50-56; Yoha 19:38-42)*

<sup>42</sup> Kap yo ka yo un kor ho-de ur-Jaw. Ho-de un zonge-to un **Ho-de ur-Wuwe** de un **Yahuda**-ne.

<sup>43</sup> **Yusuhu** ko-ya-o-Aramatiya haante ho-de Yeşo mare à m-rim. Kashi un net-wu be-de un sek-ye yan-ya-ut-ma. Wu ro ur-'er Shir rwuunte un gwomo-to un wu ne. **Yusuhu** nomuru jaab-o ut-men, wu cowuru be-ur **Biratus**. Wu konuru Biratus ya'as wu u-ur Yeşo.

<sup>44</sup> **Biratus** wu dek unze Yeşo mereste á. Wu agnuru wan-co-wu un karma-ne o-zungu, wu cituru wu ko Yeşo mereste à.

<sup>45</sup> Da-o wan-co-wu un karma-ne o-zungu rure **Biratus** unze Yeşo she'esute m-mar ne à, wu ya'asuru **Yusuhu** ur-u.

---

Ş **Bor-üş op uş-taan:38 15:38** Hyen komo: Rwu 26:31-33.

\* **Bor-üş op uş-taan:41 15:40-41** Hyen komo: Ruka 8:2-3.

<sup>46</sup> Ka da-de ne, **Yusuhu** haaru, wu oonuru gund-o pus-o o ur-bon. Wu kergunturu Yeso. Wu hokkuru wu un o. Wu dekururu wu, wu russuru wu un o ken saag-o o a ro honge n-te o-ta'ar à. Wu yirigturu caari-o o-ta'ar, wu zwopuru ish-o un saag un o.

<sup>47</sup> **Meri** wa-o-Magudarin un **Meri** inu Yosi ye gwoturu be-de **Yusuhu** russu wu à.

## Bor-us op us-cind

*Ine-m Yeso be-de un margan-ne*

*(Mati 28:1-8; Ruka 24:1-12; Yoha 20:1-10)*

<sup>1</sup> Bo ho-ur hebute à, **Ho-de ur-Wuwe, Meri** Magudarin, un Sarome ne, un **Meri** (inu **Yakubu**) ne, ye haaru, ye oonuru now-mo m-shi'igin ye duusute u-ur Yeso.

<sup>2</sup> Ish gasuru n-sot n-sot, ho-de o-Rahadi, ho-ur ro m-dakan ye haanuru un saag.

<sup>3</sup> Ye ro m-neke ut-orum ut-orum. Ye cituru hi un de un ye, “¿Wa he na m-yirikte un ka ta'ar-o un ish-o un saag?”

<sup>4</sup> Bo ye woote à, ye gwodburu, ye 'wossuru a yirigsute o-ta'ar.

<sup>5</sup> Ye cowuru un saag. Bo ye tuwte un saag à, ye 'wossuru ko-beeb tara so un kom-o a re un cop-o o-gund ne o pus-o, o m-seeb. Ye zapuru us-zap.

<sup>6</sup> Amba **wan-tom-wu Shir** zeeru ye, “No hoge o-gyer á. No un hoob-o Yeso wa-o-Nazaret-wu a kame o-**kan** à. Ai, wu ro kon á. Wu inute be-de m-margan ne un hoog ne. Gwoť no, be-de ka de a rustu wu à.

<sup>7</sup> Neke no, no rure yan-neke-mo un wu kap un Bitrus ne. No zee, ‘Yeso a be no m-wo un dak-o

o-Gariri. Re<sub>en</sub>o o no he wu m-hyan bo wu rure no à.' »\*

<sup>8</sup> Ka ne'a-ne ye ruuru us-rek us-rek be-de un saag gyer-o-gyer. Ye ma'asuru us-zap. Ye tepse ne<sub>t</sub> un cow á.

*[To ken takurda-to un n-ga to rott Mark 16:9-20 á.]*

*Meri hyanag Yeso un hoog ne*

*(Mati 28:9-10; Yoha 20:11-18)*

<sup>9</sup> Da-o Yeso ine un hoog ne à, ho-de o-Rahadi, un co un co wu rwunturu hi un de un wu be-ur **Meri** wa-o-Magudarin. Wu wu Yeso ruute **ya-ut-ko<sub>t</sub>** nen ta'yoor un hi-de un wu.

<sup>10</sup> Ka ne'a-wu haaru be-de un **yan-neke-m Yeso**. Wu 'wossuru hur-de un ye naasute. Ye ro us-'won. Wu ruru ye rii-yo takne à.

<sup>11</sup> Da-o ye hoge Yeso inute un hoog ne à, har **Meri** hyeneste wu, ye dek ma-to un wu unze wu hyanag wu á.

*Yan-neke-m Yeso hyanag*

*Yeso un hoog ne*

*(Ruka 24:13-35)*

<sup>12</sup> Bo a jimite à, Yeso rwunturu hi un de un wu be-de un yan-neke-mo un wu nen yoor da-o ye ro m-ha o-ko<sub>t</sub> à. Amba wu baramsute, sa o zee wu ken ne<sub>t</sub>-wu.

<sup>13</sup> Ye warguru, ye ruru ye kuse be-de un yan-neke-mo un wu à, amba ka ye kuse à ye dek ma-to un ye unze ye hyanag Yeso á.

---

\* **Bor-us op us-cind:7 16:7** Hyen komo: Mati 26:32; Mark 14:28.

14 Da-o hor-o, yan-neke-mo un wu ro un re un rii-yo m-re, nen op o-gaan. Yeso rwunturu hi un de un wu be-de un ye. Wu nakuru ye ut-to remen koob-de un sher-mo un ye un cikt-de un ye ne. Ye bop ma-to un ye hyane wu inute un hoog ne á.

*Yeso ya'aste yan-neke-mo  
un wu m-senge*

*(Mati 28:16-20; Ruka 24:36-49; Yoha 20:19-23;  
Seng 1:6-8)*

15 Yeso zeeru ye, “Neke no hono o-dak kap, no ko'ot **Ma-to m-Rerem** to Shir be-de un ko wu ke net-wu.†

16 Bo un wu shere un ka **Ma-to m-Rerem** to à, komo a yo'os wu m-ho, Shir a sokse wu **ba'as-to** un wu. Amba wu shere un ka **Ma-to m-Rerem** to á a piishe wu ut-ma untun wa-ur-ba'as a 'ye wu ur-koob.

17 Ka ye shere un Ma-ut re to m-Rerem à, yea nom rem-se ut-hyat. Har un beeb un de, yea ruut **ya-ut-kot**. Yea teper un rem-to ye yoose á.

18 Ko ye ship hwo un kom-to un ye, ko ye su pere ba m-nap, yea mer á. Ye **seke** ya-us-gom kom-to un ye, ka gom-se a te.”

*Shir dek Yeso n-Ton shir*

*(Ruka 24:50-53; Seng 1:9-11)*

19 Da-o Yeso Wan-Koyan na komse rure un yan-neke-mo un wu ka ma-to à, Shir dekuru wu n-Ton shir. Wu she'eturu un kom-o a re-o Shir.‡

20 Ye ne yan-neke-mo un wu, ye ruuru ko kene ye ro m-ko'ot un **Ma-to m-Rerem** to Shir. Yeso

† **Bor-ús op us-cind:15 16:15** Hyen komo: Seng 1:8. ‡ **Bor-ús op us-cind:19 16:19** Hyen komo: Seng 1:9-11.

Wan-Koyan na wu ro ye m-gu. Wu ro m-do'e un  
ma-to un ye m-'wons ut-hyat ne to ye ro m-nom  
à.

## **ut-Hun**

### **The New Testament in the ut-Hun language of Nigeria**

copyright © 2017 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: ut-Hun

Contributor: WBT Central Zone

All rights reserved.

2025-07-09

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 26 Jul 2025 from source files  
dated 9 Jul 2025

c0c13181-081b-50cb-89bb-9a36796100b2